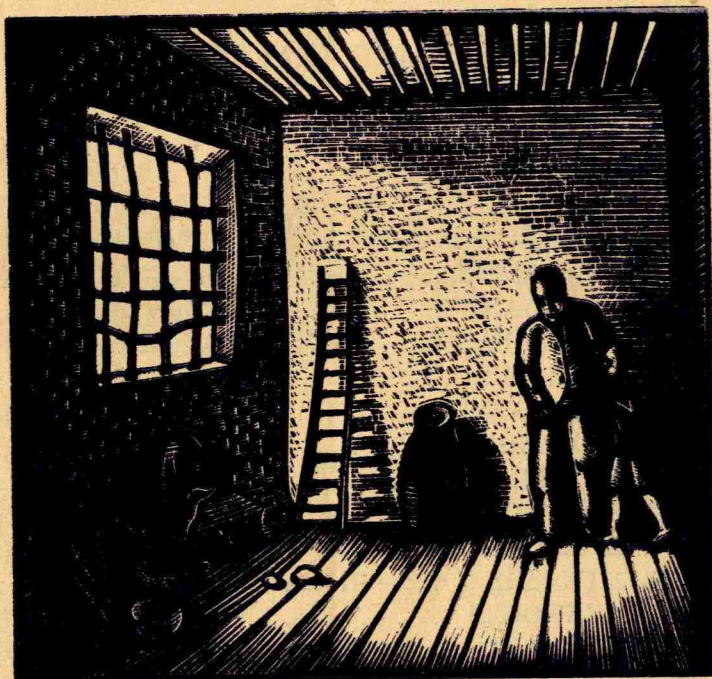

90-5
ΑΘΗΝΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 1944 — ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 20.000

ΝΕΑΝΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΕΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΘΑΝΑΣΗΣ ΡΑΧΟΥΤΗΣ

ΑΠ' ΤΟΥΣ "ΝΟΣΤΑΛΓΟΥΣ", ΤΟΥ Π. ΦΛΩΡΟΥ - ΤΑΣΟΥ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΑΠΑΔΑΣ—(ΝΤΑΝΤΕ) ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΟΥΓΚΟΛΙΝΟΥ

Σ Υ Ν Ε Ρ Γ Α Ζ Ο Ν Τ Α Ι :

ΓΙΑΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
ΑΔΕΕΗΣ ΣΟΛΩΜΟΣ
ΑΔΚΗ ΖΗΗ
ΚΩΣΤΗΣ ΝΕΧΑΛΙΩΤΗΣ
ΣΤΕΦΟΣ ΡΟΔΑΝΘΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
ΤΑΚΗΣ ΔΑΜΠΡΙΑΣ
ΚΟΥΡΗΣ ΚΟΥΡΑΚΟΣ
ΤΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
ΘΑΝΑΣΗΣ ΡΑΧΟΥΤΗΣ
ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΜΑΚΗ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΑΠΑΔΑΣ
ΤΑΣΟΣ ΔΙΓΝΑΔΗΣ
ΛΥΝΤΙΑ ΓΕΩΡΓΟΓΛΗ
ΓΙΑΝΗΣ ΦΛΙΑΣΙΟΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΙΡΙΜΠΕΔΑΣ

ΝΕΑΝΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΝΕΩΝ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΧΤΗΣ ΤΑΚΗΣ Ε. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ:

ΑΧΑΡΝΩΝ 63-ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 83044

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ: ΕΜΜ. ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗ

ΣΟΛΩΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 15

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ	Αιγαίο (ποίημα)
ΘΑΝΑΣΗΣ ΡΑΧΟΥΤΗΣ	Ἡ Γενιά μας (ἄρθρο)
ΑΛΕΞΗΣ ΣΟΛΩΜΟΣ	Ξεφυλίζοντας τὸν Φάουστ (μελέτη)
ΑΛΚΗ ΖΕΗ	Ὁ Πάβουρας (διήγημα)
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΙΑΣΙΟΣ	Ὁ Πόθος (ποίημα)
ΚΩΣΤΗΣ ΝΕΧΑΛΙΩΤΗΣ	Ἴμνυ Σαούρι (παραλαγή)
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ	Τελειωμένοι στίχοι (ποίημα)
ΤΑΚΗΣ ΛΑΜΠΡΙΑΣ	Ἐξιλέωση (διήγημα)
ΚΟΥΡΗΣ ΚΟΥΡΑΚΟΣ	Ἡ Φοινικιά (ποίημα)
ΣΤΕΦΟΣ ΡΟΔΑΝΘΗΣ	Παραμύθι (ποίημα)
ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΑΠΑΛΑΣ	Ντάντε (μετάφραση)
ΤΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ	Θύμησες (διήγημα)
ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΙΡΙΜΠΕΑΣ	Ἐξωτικό ταξίδι (ποίημα)
ΤΑΣΟΣ ΔΙΓΝΑΔΗΣ	Ἡ μπαλάντα τῆς παγωνιάς (τραγουδί)
ΛΥΝΤΙΑ ΓΙΩΡΓΟΥΔΗ	Ἄνοιξις (ποίημα)
ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΜΑΚΗ	Φωνές (ποίημα)

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ

Γιώργου Καραπάνου: Ἀπάντηση στὸν κ. Κωνσταντινίδη.—Τὰ διδλία
—(Γιάννης Ἰωαννίδης): Ἀντώνη Βουσθούνη—Τὸ προμήνυμα—Γιάννη
Ἀηδονοπούλου: Ὁ ἕβδομος οὐρανός—Γαλλία: Φιλολογικά νέα—Πε-
ριοδικά—Εἰδήσεις—Ἀλληλογραφία.

ΝΕΑΝΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 5

ΑΘΗΝΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 1944

ΤΟΜΟΣ 1

ΑΙΓΑΙΟ

Τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΜΥΔΩΝΟΓΙΑΝΝΗ, τοῦ φίλου ποιητῆ.

Τότες πὸν ἔσπασε ἡ χρυσὴ βέρα τῆς Μητέρας μου
κιέμειναν τὰ διάφανα δάχτυλά της χωρὶς ἀνάμνηση
ἦταν τριῶν ἡμερῶν τὸ φεγγάρι.

Δυσημένη στάθηκε πάνω ἀπ' τὴ θάλασσα
πὸν ἐτοίμαζε τὸ ἐγκώμιο τῆς φουρτούνας
μέ φλάουτα ἀπὸ ὄστρακα καὶ κοχύλια
κιέκλαψε.

Ἔνας γλάρος ἀρμένιζε στὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντα.
Ἦταν αὐτὸς πὸν εἶχε φέρει τὸ μήνυμα γιὰ τὸ πνιγμένο καράβι
γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ Πατέρα
γιὰ τὴ ναύτη πὸν ἔγινε Ροβινσώνας
στὸ μακρυνὸ νησί μέ τίς Γοργόνες.

Στήν τρυφερή της κόμη έπαιζε ή κιθάρα του Αιγαίου.
Κιείμουνα έγω καπετάνιος σέ γαλέρα κουρσάρικια
πού είχε άστρα τά ξάρτια της και δάκρυα
για μιá μιάν ευφάνταστη πορεία ανάμεσα από παραμύθια.

Κέντησε ή μικρή άδερφή στο σχολικό μου πιλίκιο
μιάν άγκυρα από νωπά φύκια περιμαζεμένα
áp' τά ανήσυχα χέρια της στο ξανθό άκρογιάλι
λίγες ώρες πριν κλείσει τά μάτια της.

Δέν είχανε δεί δώδεκα Μαΐους την άνοιξη.
Δέν είχε ζεστάνει δώδεκα χειμώνες τις παλάμες της
πάνω άπ' τά ρόδα της φωτιάς στο παραγώνι.

Άγαπούσε τις ιστορίες με τά πεθαμένα βασιλόπουλα
τους χλωμούς καβαλάριδες και τους πύργους
τις άθροστες κυρίες που περιδιάβαζαν στο μώλο
με τά χρυσά ματόκλαδα και τά βιβλία.

Έκει περίμενε την Άκα Κεμπνεκάϊζ
τις άγριόχηνες με τις μεγάλες φτερούγες
πού θα την παίρνανε στο θαυμαστό ταξίδι
του Νίλς Χόλγκερσον.

Τότες που έσπασε ή χρυσή βέρα της μητέρας μου
κιήταν τριών ήμερών τó φεγγάρι.

ΓΙΑΝΝΗΣ Β. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Η ΓΕΝΙΑ ΜΑΣ

Στο 8ον φύλλον της Φοιτητικής ό κ. Άντωνιάδης σ' ένα άρθρο με τον τίτλο «Άδικημένη Νεότητα» βάζει τά πράγματα στη θέση τους, ξεκαθαρίζει σωστά και με ντοκουμέντα την σημερινή θέση της Έλληνικής νεότητας : Είμαι γεγονός πως έδώ στον τόπο μας τά νειάτα έχουν παρεξηγηθεί. Αυτό προέρχεται από την εγκατάλειψη και από την άδιαφορία που αντιμετωπίζει ή Έλληνική νεότητα. Τώρα τελευταία ή γενιά μας άρχισε μόνη της να παίρνει κάποια ύπόσταση, να συνηθειτοποιεί τις δυνατότητές της και να χαράζει κάποιο δρόμο. Σε κάθε προσπάθεια νέων, όταν μάλιστα είναι πνευματική, «όρισμένοι» άρχίζουν μιá έμμεση αντίδραση γιατί νομίζουν ότι οι νέοι δέν κάνουν τίποτ' άλλο παρά έρχονται να διαστρεβλώσουν με την άπειρία τους τις σωστές συνήθειες και ότι με τον νεανικό ένθουσιασμό θα ξεφύγουν από τον πραγματικό δρόμο που έχουν χαράξει εκείνοι. Μας λένε πολλά, μας ξαίρουν όμως τόσο λίγο !

Γιατί αν μπορούσαν να κατανοήσουν τη δύναμη της νεότητας, αν μπορούσαν να ξαίρουν να κατευθύνουν τον νεανικό χείμαρο τ' άποτελέσματα θα ήταν άλλοιώςτικα. Οι άνησυχίες μας τους προκαλούνε φόβο. Γιατί ;

Γιατί κάνουν γκριμάτσες όταν βλέπουν τά νειάτα να προσαρμό-

ζουν τη ζωή τους στην έξελιχτική πορεία, αφού βάση έχουν την καλή διάθεση για κάτι καλύτερο :

Ποιά γεννή γυρίζει πίσω. Άς μη ξεχνάμε ότι το ρεϋματοϋ ποταμού πηγαίνει πάντα μπροστά ποτέ δε γυρνά πίσω. Κάθε γεννή ακολουθεί τó δικό της ρεϋμα. Μή στέκεστε εμπόδιο στο δρόμο μας, έλάτε μαζί μας. Όχι να κατευθύνεστε έσείς από έμάς, αλλά απλώς να ακολουθήσετε τις άνάγκες που γεννιώνται και δημιουργούνται από μιá καινούργια κατάσταση.

Η γεννή μας δέν δέχεται συμβιβασμούς, κομπίνες.

Και όπως είπε πολύ σωστά ό κ. Π. Παλαιολόγος «δέν πρόκειται να γυρίσει τó δίσκο για να εισπράξει την άμοιβή της».

Ότι κάνουμε τó πιστεύουμε, ότι δημιουργοϋμε τ' αγαπάμε και όποιους μας καθοδηγοϋν τους σεβόμαστε. Τά βλέμματά μας είναι στραμμένα στο μέλλον, εκεί που ίσως έσείς να μη βλέπετε, γιατί τά χρόνια που έχετε στην πλατη σας, σάς έχουν έλλατώσει τη δύναμη να δείτε τον καινούργιο κόσμο που γεννιέται. Τη ζωή μας θα τη στηρίξουμε πάνω στην αλήθεια και στη σωστή κατανόηση.

Μόνο σε ένα σημείο ως μου επιτρέψει ό κ. Άντωνιάδης να διαφωνήσω. Λέει κάπου «Κι' έτσι μ'

αὐτὲς τὶς νέες ἀπόψεις ὁ σημερινὸς νέος εἶναι στ' ἀλήθεια καλύτερος ἀπ' τὸν χθεσινὸ, εἶναι καπότερος, βλέπει καλύτερα, πετυχαίνει ὅ,τι ζητᾷ.

Ὅχι! ὁ σημερινὸς νέος δὲν εἶναι καπότερος, γιατί καπότερος θὰ πῆ καταφεροτζίης. Δὲν εἴμαστε καταφεροτζίηδες, ἀπλῶς «ἀνανεώνουμε

καὶ προσαρμόζουμε στ' ἀνθρώπινα ιδεώδη τὴ ζωὴ» ὅπως λέτε.

Τὴν γενηὰ μας πρέπει νὰ τὴν θέλουμε δημοκρατικὴ, ὅχι ν' ἀντιγράφει καὶ νὰ μιμεῖται τὴ γενηὰ ποὺ πέρασε μὲ τὰ ρουσφέτια της καὶ τοὺς καταφεροτζίηδες της.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΡΑΧΟΥΤΗΣ

ΑΠΟΨΕ

Ἄποψε ἐγὼ κι' ὁ πόνος μου, τρελλὸ ἔχουμε
[γιορτάσι
θὰ ξεφαντώσει ὁ σπαραγμὸς καὶ θὰ μεθύσει
[ἡ λύπη,
καὶ τὴν αὐγὴ γλυκὰ—γλυκὰ—σὰ θὰ ροδοχαράξει
μαζὶ θὰ τὸ γκρεμίσουμε τῆς ζήσης μας τὸ
[σπίτι.

Ὅλη τὴ νύχτα χόρευεν ἀκούραστα ὁ καῦμός μου,
κερνοῦσε ἡ λύπη κι' ἔπινα σὲ θάνατου ἕνα
[τάσι,
καὶ γιὰ νὰ πιεῖ περισσότερο ὁ μαῦρος σπαραγμὸς μου
[ραγμὸς μου
τὶς φλέβες μου τὶς ἄνοιξα μ' αἷμα γιὰ νὰ
[χορτάσει

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΑΙΑΣΙΟΣ

«Ἀνθρώπινα»

ΞΕΦΥΛΛΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ "ΦΑΟΥΣΤ",

ΑΛΕΞΗ ΣΟΛΟΜΟΥ

ΤΟΥ ΓΚΑΙΤΕ

(Χρονεία ἀπ. τὸ προηγούμενο)

Ἡ πρώτη ἐμφάνιση τοῦ Φάουστ—ἀντὴν πάροουμε σὰ θεατρικὴ ἐμφάνιση—μᾶς φέρνει μεγάλη ὄρεξη νὰ γελάσουμε. Ἀλήθεια, τί κωμικὴ ἐντύπωση ποὺ κάνει ὁ φουκαρᾶς ὁ γεροσοφός, ποὺ, καθισμένος «μέσα στὴ στενὴ γοτθικὴ κάμαρα μὲ ψηλοὺς θόλους», θρηνεῖ γιὰ τὶς πολλὲς του γνώσεις, ποὺ δὲν ὁδήγησαν πούθενά, καὶ μᾶς ἐξηγεῖ πὼς «στὴ μαγεία ἔχει παραδοθεῖ μήπως τὸ πνεῦμα τὸ στόμα ἀνειξοί κι' δυνάμη του μὴ τοῦ δείξει κάποιον μυστήριον». Ὅταν ὁ Φάουστ μᾶς περιγράφει τὰ θέλα σὰν τὴν ἀρχικὴ του τирада, ἄθελα ἔρχεται σὲ νοῦ μας ὁ Πορτιέρης τοῦ «Μάκβεθ», γιατί καὶ κείνος φλύαρος εἶναι καὶ παραπονιάρης. Ἀλοίμονο ὅμως ἀν' θελήσουμε νὰ φέρομε σὲ σύγκριση τὸ δραματικὸ μονόλογο τοῦ Ἀμλέτου, ἀφοῦ καὶ κείνος αὐτοαναλύεται καὶ αὐτοκαταδικάζεται. Ποιὰ διαφορά. Ποιὰ διαφορά ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο πόνον καὶ τὸ συνταραχτικὸ πάθος τοῦ Δανέζου πρίγκηπα, ἴσασιν τὴν περιγραφικὴ φιλολογία τοῦ δόχτορα.

Ἡ ἐπίκληση κ' ἡ ἐμφάνιση τοῦ Πνεύματος τῆς Γῆς ἔχουν ἀέρα γκράνγκινιόλ. Ὅ ἀνατριχιάσουμε, βέβαια, ἀν' δοῦμε στὴ σκηνή, ἢ ἀν' φανταστοῦμε μέσα ἀπ' τὶς γραμμὲς τοῦ βιβλίου κόκκινες φλόγες ν' ἀστράφτουν γύρω ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ Φάουστ, ἢ τὸ φοβερὸ δράμα, τὸ Πνεῦμα, ποὺ ὁ Φάουστ δὲ μπορεῖ ν' ἀντικρύσει. Ἀλλὰ πέρα ἀπ' τὴν ἀνατριχίλα, μένομε ἀσυγκίνητοι. Δὲν ὑπάρχει ἡ δραματικὴ ἀνάγκη καὶ κατὰ συνέπεια τὸ τραγικὸ θέος τοῦ «Ματωμένου Παιδιοῦ» ἢ τοῦ «Φάσματος τοῦ Μπάνκο», γιὰ νὰ ξαναφέρουμε τὸ «Μάκβεθ». Ὑπάρχει μονάχα ἡ φιλοσοφικὴ διάθεση τοῦ Γκαίτε· ἀλλὰ ὅτι μᾶς μένει ἀπ' αὐτὴ εἶναι μιὰ μοναδικὴ φράση, μιὰ φράση μνημειώδης, ποὺ λέει τὸ Πνεῦ-

μα στὸν ταραγμένον Φάουστ: «Μὲ τὸ πνεῦμα ποὺ νιώθεις μοιάζεις, ὅχι μὲ μένα» (τὸ «νιώθεις» μὲ σημασία «συλλαμβάνεις»). Σ' αὐτὴ μέσα τὴ φράση ὑπάρχει μιὰ μεγάλη ἰδέα: ἡ ἐκτοπλασματικὴ ὄντοτητα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου—καὶ μιὰ μεγάλη τραγωδία: ἡ ἀγνοία τῆς ὑπαρξῆς αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Τριγύρω ὅμως ποιητικὸς οἶστρος καὶ θεατρικὴ ἀδυναμία.

Σὰν δασὴ βλέπομε τὸ Βάγκνερ, τὸ βοηθὸ τοῦ Φάουστ, νὰ παρουσιάζεται, καὶ μὲ τὴν πρώτη του φράση «Ἀπαγγέλετε, θάρω, βέβαια κάποια τραγωδία Ἑλληνικὴ», ἔξαναδρίσκουμε τὸν ἱλαρὸ Γκαίτε. Ὁ Βάγκνερ εἶναι ἡ προσωποποίηση τῆς σχολαστικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς στεγνῆς ἀκαδημαϊκότητος τῆς ἐποχῆς τοῦ Γκαίτε, ποὺ ὁ ποιητὴς μισοῦσε ἀσπονδα. Στὸ διάλογο Φάουστ—Βάγκνερ, καταφέρεται ἐναντίον τῆς μὲ σαρκαστικὸ μένος καὶ περιφρόνηση. Ὁ Βάγκνερ εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο ἀπ' τὸ ὁποῖο τώρα μόλις λυτρώθηκε ὁ Φάουστ: ὁ ἄδολος, ὑπομονετικὸς καὶ σχολαστικὸς μελετητὴς τῶν περασμένων—ὁ σοφὸς ποὺ δὲν ἔχει ἔχνος σοφίας μέσα του, ποὺ πιστεύει πὼς θὰ γνωρίσει τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, διαβάζοντας ἱστορία, καὶ ποὺ ἀναστενάζει γιὰ τὴ τέχνη εἶναι μακρὰ. ὁ δὲ βίος βραχύς». Ἐκεῖνος ὅσπου νὰ πεθάνει θὰ μελετᾷ. Ποθεῖ νὰ τὰ μάθει ὅλα κ' εἶναι χαρούμενος νὰ βλέπει «πὼς ἐσκεφτόντουσαν πρὶν ἀπὸ μᾶς οἱ σοφοί, καὶ πόσο εἴμαστε μετὰ ἐμπρὸς φτασμένοι». Εἶναι ἡ ἀφελὴς αἰσιοδοξία, ποῦχε ἐμφανιστεῖ στὴ μέση τοῦ δέκατου—ἑξῆς αἰῶνα, ποὺ κι' ὁ Βολταῖρος σατύρισε τόσο ἀθάνατα στὸν «Καντίντ».

Ὁ ἀπελπισμένος δόχτορας μετὰ ἕνα χεῖμαρρο ἀπὸ πιθανὸν ποιητικὸς μὲ θεατρι-

κά ρητορικές εξάρσεις, φέρνει τὸ ποτήρι τῆς αὐτοχτονίας στὰ χεῖλια του. Τὸν σταματοῦνε ὁμως οἱ καμπάνες π' ἀκούγονται κι' οἱ λυρικοὶ ψαλμοὶ τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν μαθητῶν. Αὐτοὶ θὰ τοῦ ξαναδώσουν τὴν χαρὰ, θὰ τοῦ φέρουν τ' ὀλόφωτο Πα-σχαλιάτικο πρωῖνό, ὕστερα ἀπ' τὴν ἐφιαλτική νύχτα. Ὁ Φάουστ κυριεύεται ἀπ' τὴν ἀγάπη τῆς ζωῆς, καὶ μένει σ' αὐτή. Τὰ στερνὰ λυρικά προαγγέλου τὴν ἐπόμενη σκηνή, «Μπροστὰ στὴν Πύλη,» πού εἶναι ἕνας παράδεισος τῆς νεότητος, τοῦ κεφιοῦ καὶ τοῦ ἔρωτα. Ἀνάμεσα στὸ γιορτάτικο πλήθος, ξεπροβέλνει ὁ Φάουστ, καὶ τραγουδᾷ τὴν ἀγάπη του γιὰ τὴ φύση καὶ τὴ ζωὴ, «Ἐδῶ εἶμαι ἄνθρωπος. Νὰ εἶμαι ἄνθρωπος μπορῶ.» Δίπλα του, κωμική ἀντίθεση στὸ περιβάλλον, ὁ σοφολογιάτατος Βάγκνερ ψιθυρίζει: «Νὰ περιπατῶ με σὰς, κύρ δόχτορα, μαζί καὶ κέρδος εἶναι καὶ τιμὴ μου. Μὰ μοναχὸς ἐγὼ δὲ θάβγαίνα, γιατί κάθε χοντροκοπιὰ μισεῖ ἢ ψυχὴ μου. Χαλοῦν τὸν κόσμο σὰ δαιμονισμένοι, καὶ τραγοῦδι τὸ λένε καὶ χαρὰ.» Γιὰ αὐτὸν χαρὰ εἶναι τὰ βάρη τῶν χρόνων, πού πιπιλίζει τὴ στειρότητα τους μέσα ἀπ' τὶς ἀράχνες. «Κι' ἂν ξετυλίξεις καὶ καμμιὰ σπουδαία περγαμνὴ, διάπλατοι ἀνοίγουν μπρὸς σου οἱ οὐρανοί,» Σ' αὐτὸ τὸν αἰώνιο Βάγκνερ, ἔχει ρίξει ὅλη του τὴν κατάρα ὁ Θεὸς—Φύση, πού λατρεύει ὁ Γκαίτε,

Ὁ Φάουστ γυρίζει στὸ σπουδαστήριό του, με τὸ μαῦρο σκύλο π' ἀντάμωσε ἔξω. Εἶναι ποτισμένος ἀκόμα με τὴ μυρωμένη γοητεία τ' ἀνοιχτοῦ ἀέρα, τ' οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Κάθεται με ὄρεξη, νὰ μεταφράσει τὴ Βίβλο, καὶ λύνει τὸ μυστήριό του. «Ἐν ἀρχῇ ἦτο ὁ Λόγος.» Λόγος δὲ θὰ πεῖ οὔτε Νεὺς, οὔτε Δύναμη, Λόγος θὰ πεῖ Πράξη. Ὁ Φάουστ ἔχει πιά λυτρωθεῖ ἀπ' τὰ κιτάπια. Τὸν ἔχει κυριέψει ὁ ζωτικὸς ὄργασμός τῆς Φύσης, πού δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ὁ Πόλεμος τοῦ ἀρχαίου Ἡράκλειτου, ὁ ἀέναντος ροῦς.

Μεταφράζοντας κουβεντιάζει συνάμα με τὸ σκυλάκι, πού δὲν τὸν ἀφίνει σὲ ἡσυχία—κουβεντιάζει χαριτωμένα, χαδιάρικα σχεδὸν με τὴ μοναδικὴ συντροφιά

του. Ξαφνικὰ ὁμως ὁ σκύλος παρουσιάζει τάσεις γιὰ μεταμόρφωση, κι' ὁ Φάουστ καταλαβαίνει πὼς τὸν τριγυρίζουνε πνεύματα. Χωρὶς νὰ τὰ χάσει, βάζει σ' ἐνέργεια τὰ ξόρκια πούμαθε ἀπ' τὴ Σολομωνική. Τοῦ κάκου ὁμως. Ὁ Μεφιστοφελῆς κατορθώνει νὰ τρυπώσει, γιατί τὸ πεντάλφα πούχε σχεδιάσει ὁ Φάουστ στὴν πόρτα, δὲν ἦταν καλὰ κλεισμένο στὴν ἀκρη. Ἡ συνάντηση τοῦ ἥρωά μας με τὸν Ὁξαποδῶ δίνεται σὲ τόνο φυσικὸ κι' ἀνθρώπινο, χωρὶς ὅτε ἕνα ἔχνος καβαλλιστικῆς νὰ ταράζει τὴ συζήτηση πού με τὴν διάθεση κ' οἱ δυὸ ἀρχίζουν. Παραθαίνουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο σὲ φιλικώτατα πειράγματα. Ὁ Μεφιστοφελῆς κάνει καὶ τὴν αὐτοσυστάσή του: «Τὸ Πνεῦμα εἶμαι πού πάντα ἀρνιέται. Καὶ με δίκιο, γιατί ὅτι κι' ἂν γεννιέται ἀξίζει κιόλας νὰ χυθεῖ. Πιὸ καλὰ τίποτα ἂν δὲν εἶχε γεννηθεῖ. Ἔτσι, ὅλα ὅσα ἁμαρτία ἐσεῖς τὰ λέτε, καταστροφὴ, με λέξη μιὰ, κακό, εἶναι στοιχεῖο μου ἐμὲ πραγματικῶς.» Ὁ Φάουστ διόλου δὲν τὰ χάνει πούχει ἕνα τέτοιο διαβολικὸ πλάσμα μπροστὰ του. Ἀπεναντίας, διασκεδάει ἐξαιρετικὰ ὅταν καταλαβαίνει πὼς ἔχει πιᾶσει τὸ Μεφιστοφελῆ σὲ παγίδα καὶ δὲ μπορεῖ νὰ βγεῖ, ἐπειδὴ τὸ πεντάλφα ἀπὸ τὴ μέσα μεριά εἶναι κλειστὸ—καλὰ κλειστὸ—σ' ὅλες τὶς γωνίες. Ὅταν κρατάει κανεὶς τὸ διάβολο στὰ χέρια του, γλυκαίνεται.

Σὲ μιὰ ἐπομένη ἐπίσκεψη τοῦ Μεφιστοφελῆ—γιατί ὁ Φάουστ τοῦχε πει πὼς θάναυ καλοδεχούμενος τώρα πού γνωριστήκαν—γίνεται ἡ περίφημη συμφωνία τοῦ ἀνθρώπου με τὸ διάβολο. Ὁ Φάουστ πεσμένος πάλι σ' ἀπογοήτευση καὶ σ' ἀπαισιοδοξία, δέχεται ὅσο εἶναι σ' αὐτὸ τὸν κόσμο νὰ τὸν ὑπηρετεῖ ὁ Μεφιστοφελῆς καὶ νὰ τὸν τραβήξει στὴ ζωὴ μαζί του, με ἀντάλλαγμα νὰ γίνεται ἐκείνος στὸν ἄλλον κόσμο ὑπηρετῆς τοῦ διαβόλου. Δέχεται, γιατί δὲν τὸν ἐνδιαφέρει ὁ ἄλλος κόσμος, τὸν ἐνδιαφέρει μονάχα ἡ ζωὴ, πούναυ ἐξάρτημα τῆς γῆς πού πατάει. Δέχεται, γιατί στοὺς μαῦρους διαλογισμοὺς πού τώρα τὸν κυριεύουν, βλέπει τὴν ἀθανασία τῆς στιγμῆς σὰν κάτι τ' ὀλότελα ἀ-

νύπαρχτο, καὶ πιστεύει πὼς ποτὲ δὲν θὰ χτυπήσει γι' αὐτὸν ἡ ὥρα τῆς ἀπόλυτης ἱκανοποίησης. Γιατὸ καὶ δὲ διστάζει νὰ υπογράψει με τὸ αἷμα του τὴ συμφωνία. Εἶναι τόσο σίγουρος πὼς θὰ νικήσει. «Τῆς στιγμῆς ἂν πῶ σταμάτησε, τόσο μοῦ ἀρέσεις... δεσμὰ μπορεῖς εὐτὺς νὰ μοῦ φορέσεις, πρόθυμα τότε νὰ χαθῶ.» Ἐρμηνεύουμε τὸ σύμβολο. Ἡ ἀπόκτηση τῆς ἀπόλυτης ἱκανοποίησης τῆς στιγμῆς σημαίνει γιὰ τὸν Φάουστ πὼς ὁ διηγετικὸς ἀγὼνας τοῦ ἀνθρώπου (δηλαδή, κείνο πούχει τὴν πιὸ μεγάλη ἀξία γι' αὐτὸν) θάχει φτάσει στὸ τέλος του πὼς ἡ ὑπέρτατη φλόγα τῆς ζωῆς θάχει σβύσει. «Στὴν τελειὰ πεσμένο ἂν εἶναι νὰ με δεῖς, κάλιο τότες ἀμέσως νὰ τελειώσω.» Ἄν μπορεῖς νὰ με πλανέψεις, στὸν ἑαυτό μου νάβρω μιὰ χαρὰ, ἂν με ἀπόλαψη μπορεῖς νὰ με μαγέψεις, τότες ἦρθε ἡ στερνὴ μου ὥρα ἀληθινά.» Ὁ Φῶτος Πολίτης, σ' ἕνα σημειώμα του γιὰ τὸν Φάουστ, γράφει: «Γιὰ νὰ φτάσει τὸ ἄτομο στὴν πληρότητά του, πρέπει νὰ μὴν πει ποτὲ στὴ Στιγμὴ: Στάσου, εἶσαι τόσο ὡραία. Τὸ ἄτομο ζεῖ γιὰ νὰ νοεῖ. Στὴ διαρκὴ αὐτὴ τάση, στὴν τιτανική αὐτὴ ὁρμὴ ὑπάρχει ἡ χαρὰ καὶ τὸ μαρτύριο, ἡ ἀξία τῆς ὑπάρξεως.»

Τὴν ἀπόδοση, τὸ ἀποτέλεσμα δηλαδή τῆς συμφωνίας, τὴν ἀπαντοῦμε μονάχα πιά στὸ τέλος τοῦ «Δεύτερου Φάουστ»—ἀλλὰ πολὺ περιεργα. Εἶναι φανερὸ πὼς πολλὲς καινούργιες ἰδέες μπήκαν καὶ βγήκαν ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ Γκαίτε σ' ὅλο τ' ἀναμεταξύ, κ' ἔτσι τὸ τέλος ἔρχεται σὰ διαφωνία τῆς ἀρχικῆς θέσης. Ὁ Φάουστ σ' ὅλην του τὴν καινούργια ζωὴ ἀκολουθεῖ τυφλὰ τὸ Μεφιστοφελῆ, χωρὶς νὰ κάνει τίποτα πού νὰ θυμίζει τὸ διηγετικὸ ἀγὼνα τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μόνη του ἀξιόλογη πράξη εἶναι νὰ φέρει τὴν Ἑλένη, τὸ πεθαμένο Κάλλος τῆς Ἀρχαιότητος, πίσω στὸν κόσμο. Κι' ὅταν στὸ τέλος, γιομάτος ἐνθουσιασμό καὶ σχέδια βάζει τοὺς Λεμούρους, τὶς σκλαβωμένες ψυχές, νὰ σκάψουν γιὰ νὰ χτίσουν, ἐτοιμάζοντας τὴ μελλοντικὴ εὐδαιμονία τῶν ἀνθρώπων, κυριεύεται γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπ' τὴ χαρούμενη προσδοκία τοῦ μέλλοντος, καὶ νιώθει μιὰ ἀπὸ-

λυτὴ ἱκανοποίηση. Ἀμέσως οἱ σκλάβοι τὸν ἀρπάζουν καὶ τὸν ξαπλώνουν στὸ λάκο πού σκάβανε. Εἶναι ὁ τάφος του. Ἄν θυμόμαστε κατὰ λέξη τὴ συμφωνία του με τὸ Μεφιστοφελῆ, ὁ Φάουστ ἔχει χάσει τὸ στοίχημα, καὶ περιμένουμε νὰ δοῦμε τὸν Μεφιστοφελῆ νὰ τὸν παίρνει μαζί του στὸν κάτω κόσμο. Ἄλλὰ ὁ Γκαίτε θέλει ἀγγέλους νάρχονται, με τὴν ἐξαγνισμένη Μαργαρίτα ἀνάμεσά τους, πού ἀποῦ παλαίψουν με τοὺς διαβόλους, κατὰ τὸ σύστημα τῆς Μεσαιωνικῆς Θρησκευτικῆς παράδοσης, παίρνουν μαζί τους στὰ οὐράνια τὴν ψυχὴ τοῦ Φάουστ, τραγουδώντας ἐκκλησιαστικὸς ὕμνους. Ἡ μόνη πιθανὴ ἐξήγηση εἶναι πὼς ὁ Γκαίτε, γέρος καὶ κοντὰ στὸ θάνατο, δὲ βαστοῦσε νὰ καταδικάσει τὸν ἥρωα τῆς ζωῆς του, τόσο συνυφασμένο με τὸ δικό του ψυχικὸ κόσμο. Ἀνεβάζοντας τὸν Φάουστ στὸν οὐρανὸ, ὁ ποιητῆς χαρίζει στὸν ἑαυτό του τὴν ἀπολύτρωση.

Δὲ θὰ μιλήσουμε γιὰ τὴ σκηνὴ Μεφιστοφελῆ—Μαθητῆ καὶ γιὰ τὴν Ταβέρνα τοῦ Ἀουέρμπαχ, γιατί δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν ἄμεσα. Εἶναι δυὸ κομμάτια ἀφιερωμένα ἀποκλειστικὰ στὸ θρίαμβο τοῦ σατυρικοῦ οἴστρου καὶ τῆς καυτερῆς γλώσσας τοῦ Μεφιστοφελῆ. Στὴν ταβέρνα τῶν φοιτητῶν (ἀνάμνηση τοῦ Γκαίτε ἀπ' τὴ Λειψία) κυριαρχεῖ, σὰν πραγματικὸ τέρας τοῦ κεφιοῦ καὶ γλεντιοῦ. Ὁ Φάουστ, με κατεδασμένα τὰ μούτρα, τὸν τραβάει ἀπ' τὸ ροῦχο (ὅπως τὸ πειστωμένο παιδί τὴ μάγνα του) γκρινιάζοντας: «Ἐχω ὄρεξη νὰ φύγω ἀπὸ δῶθε εὐθύς». Κάτι τρέχει με τὸν Φάουστ, κι' ὁ ἔρμος δὲ μπορεῖ νὰ βρεῖ ξενισιά. Ἡ πρώτη ἀπόπειρα τοῦ ὑπηρετῆ του νὰ τὸν διασκεδάσει ἀπέτυχε. Εἶναι ἡ κατάσπρη γενιάδα καὶ τὰ τόσα χρόνια πού τὸν βαραίνουν,

(Ἔχει συνέχεια)

Ο ΠΑΒΟΥΡΑΣ

Ένα φῶς φάνηκε ἀπ' τῆ στεριά. Δίπλα του περπατοῦσε μιὰ μακριὰ σιὰ μ' ἀτέλειωτα ποδάρια. Ὑστερα ἀκούστηκε τὸ ἴδιο παράφωνο τραγούδι σὰ κάθεβράδυ.

Θάλασσα πικροθάλασσα
καὶ πικροκυματοῦσα
ὄλοι σὲ λένε θάλασσα
μὰ γὼ σὲ λέω ἀνθούσα.

Τὸ ἀνθούσα ἀκουγόνταν συρτὸ σὰ νάχε ἐρετηματικὸ στὸ πλάι.

Γιατὶ γὰ τῆ λένε ἔτσι τῆ θάλασσα; ἀναρωτιώνταν ὁ Πάβουρας ὁ παραγουῖος. Κι' ὕστερα ξανάρχιζε τὸ τραγούδι μιὰ, δυὸ πέντε, δέκα φορές ὅσο νὰ φτάσει στὴ θάλασσα.

Τὰ πόδια του πάτησαν στὰ ριχὰ ἀνάμεσα στὰ βράχια. Τῆ νύχτα τὰ φύκια γίνονταν γλυστερά. Μπλέκονταν ἀνάμεσα στὰ δάχτυλα. Θυμόνταν μιὰ ζουγραφιά κεντημένη σὲ χοντρὸ πανί. Ἐνας ψαράς ποὺ τὸν εἶχαν τυλίξει τὰ φύκια μεσ' στὸ βυθό. Κεῖνα ἦταν κεντημένα μὲ πυκνὲς πυκνὲς θελονιὲς στὸ πόδι ποὺ φαίνονταν, τὰ δάχτυλα ξεχωρίζαν ἕνα ἕνα. Ἦταν καμωμένα μὲ κρεατιὰ κλωστή, ἔτσι ποῦμοιαζαν μὲ σάρκα. Τὸ θυμάται κεῖνο τὸ πόδι μὲ τὰ παραμορφωμένα δάχτυλα. Ἀνατρίχιαζε τώρα στὴ θύμησή του καὶ τράβηξε τὸ δικό του. Τὰ καθούρια ἐνοιωσαν τὰ νερά ποὺ ταραχτήκαν. Σὰν ἔπεσε τὸ φῶς πάνω στὰ βράχια ἔγινε σούσουρο στὶς καθουροφωλιές. Ἐνα ἕνα πετάγονταν ἔξω. Ὁ Πάβουρας τὰ κύτταζε ἔτσι ποῦβλεπαν τὸ φῶς μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὰ δυὸ πλάγια. Ὑστερα ἀπλώνε τῆ φούχτα του καὶ τὰ καπάκωνε.

Στὸ γυρισμὸ δὲ τραγουδοῦσε πιά. Ἐπερνε τὸ τενεκεδένιο κουτί, τῶραζε κοντὰ στ' αὐτί του καὶ τᾶγουγε ἔτσι ποὺ χαρχά-

λευαν. Πολλὲς φορές κάθονταν καταγῆς, χτυποῦσε μὲ πέτρες τὸ ντενεκέ, κεῖνα ξετρελλαινόνταν στὸ χαρχάλεμα. Ὁ Πάβουρας ἐνοιωθε μιὰ ἀλλόκοτη χαρὰ καὶ δόστου χτυποῦσε μανιασμένα. Ξεχνιόνταν ὡρες πολλὲς χάμου, ὥσπου ἄκουγε τῆ φωνή τ' ἀφεντικὸ ποὺ τονε γύρευε.

Τὸν περίμενε στὴ πόρτα σὰ γύραγε.
—Θὰ φτάση ὁ μεξέξ, ρώταγε.

—Δὲν ξέρω.

Δὲν τὰ κράταγε ὅλα τὰ καθούρια ὁ Πάβουρας, ξεδιάλεγε μερικὰ καὶ τᾶβαλε σ' ἕνα ἄλλο κουτί ποὺ τῶχε γεμάτο θάλασσα. Στὸν πάτο του εἶχε βαλμένα φύκια καὶ πέτρες.

—Γιὰ νὰ νομίζουν πὼς εἶναι στὶς φωλιές τους, ἔλεγε,

Τὸ πρῶτ' ἀδειάζε τὸ κουτί στὸ ἴδιο μέρος ποὺ τᾶχε ψαρέψει.

—Ἐρέτε τ' εἶναι τὰ καθούρια; ρώταγε τοὺς πελάτες.

Κεῖνοι δὲν ἤξεραν,

Θυμήθηκε τὴν ἱστορία ποὺ τοῦλεγε ἡ γρηγὰ του.

Σ' ἕνα τόπο οἱ ἀνθρώποι ἦταν πολὺ κακοὶ κι' ὁ Θεὸς γιὰ νὰ τοὺς παιδέψει πλημύρισε τῆ θάλασσα. Ὑστερα τοὺς λυπήθηκε ποὺ θὰ πνίγονταν καὶ τοὺς ἔκαμε καθούρια. Μὰ λάθεψε κι' οὔτε τοὺς καλοὺς δὲ γλύτωσε. Γιὰ νὰ ξεχωρίζουν λοιπὸν ἀπ' τοὺς κακοὺς, τοὺς ἔβαλε στὸ καύκαλο ἕνα μαλλιάρῳ χνοῦδι. Αὐτὰ εἶναι τὰ καθούρια.

—Κι' ἐγὼ τὰ ρίχνω στὴ θάλασσα. Γιατ' εἶναι οἱ καλοὶ.

Οἱ πελάτες γελοῦσαν καὶ τὸν ἔβγαλαν Πάβουρα.

Σὰ φύσαγε τὰ καθούρια δὲν ἔβγαίναν στὰ βράχια. Ὁ Πάβουρας τὶς φοβόντανε κείνες τὶς νύχτες. Θυμόντανε τῆ μάνα

ποὺ τὸν κουκούλωνε νὰ μὴ φτάνει στ' ἀφτιά του ἡ βοή τῆς θάλασσας.

Προχώρησε στὸ λιμανάκι ποὺ δὲν τῶπιαναν οἱ ἀνεμοὶ. Σὲ μιὰ κουφάλα ποὺ δὲν ἔμπαινε νερό, εἶδε κάτι ποῦμοιαζε μὲ εἰκόνα. Ἦταν μιὰ ξεθωριασμένη εἰκόνα τῆς Παναγίας. Ἴσως ἀν ἦτανε καινούργια φαίνονταν κι' ὁ Χριστὸς στὴν ἀγκαλιά της. Ἀπάνω ἦταν καρφωμένο ἕνα κομάτι χαρτόνι—ὁ πάτος ἑνὸς κουτιοῦ ἀπὸ τσιγάρα—κι' ἔγραφε μὲ κεφαλαῖα ἀνορθόγραφα γράμματα. «Ἦρθα ναυαγισμένη στὸ τόπο σας, νὰ μοῦ φέρνετε κάθε μέρα δυὸ μπουτίλιες λάδι ν' ἀνάβω στὴ θάλασσα καντήλι γιὰ τοὺς πνιγμένους». Κι' ἀπὸ κάτω μὲ φαρδεῖα—πλατεῖα ὑπογραφή «Μαρία ἡ Παναγία».

Ὁ Πάβουρας κύτταζε τὴν εἰκόνα μιὰ φορά κι' ἄλλη μιὰ φορά κι' ἔξυνε τὸ κεφάλι του νὰ θυμηθεῖ. Κάπου τὴν εἶχε δεῖ αὐτὴ τῆ Παναγία μὲ τὸν ξεθωριασμένο Χριστὸ στὴν ἀγκαλιά. Ἦταν κι' ἄλλες εἰκόνες μαζί. Θυμάται κάτι στέφανα κοντὰ καὶ δυὸ—τρὶς κίτρινασμένες φωτογραφίες. Στὴ κάμαρα τοῦ ἀφεντικὸ εἶχε ἕνα εἰκονοστάσι. Τὸ καντήλι ἔμενε καιρὸ σβυστό. Τὸ λάδι εἶχε ἀκριθῆναι πολὺ. Κι' ἡ καλωσύνη τοῦ ἀφέντη εἶχε γίνε πολὺ μεγάλη αὐτὲς τὶς μέρες, νὰ δοηθῆι τὸν παραγουῖο του στὸ μάζεμα.

—Γιὰ νὰ τελειώνεις γρηγόρα βρὲ Πάβουρα, καὶ νὰ πλαγιάζεις νωρὶς, τοῦλεγε.

Δυὸ τρεῖς φορές τὸν εἶχε δεῖ νὰ ξεμακραίνει κατὰ τὸ λιμανάκι. Τὸ θυμάται ὁ Πάβουρας. Θυμάται κι' ἄλλα πολλά. Μὰ σὴναινε.

Αὔριο ὄλοι θὰ πίστευαν πὼς ἡ Παναγία ἔγραψε μὲ τὸ χέρι της. Ὁ παπὰς θὰ λειτουργοῦσε. Οἱ φτωχοὶ θὰ μάζεσαν κόμπο—κόμπο τὸ λάδι γιὰ τὰ χάρη της.

—Ἀργήσες, μάλ्लωσε τ' ἀφεντικὸ.

—Φύσαγε καὶ πῆγα στὸ λιμανάκι.

—Εἶδες καὶ σὺ τὴν εἰκόνα Πάβουρα;

—Ναί, τὴν εἶδα, ἔκαμε βαριστημένα. Ἡ γρηγὰ του ἔλεγε γιὰ μιὰ Παναγία ποὺ δάκρυζε.

Ἦχι δὲν τὴν εἶχε δεῖ. Μὰ τὴν εἶδαν ἄλλοι, σοφοὶ ἀνθρώποι.

—Ψέματα θὰ εἶναι γρηγὰ, σὲ κοροῦδεψαν.

Σήκωσε τὰ μάτια καὶ κύτταζε κατὰματα τ' ἀφεντικὸ.

—Ἐγὼ τί νὰ σοῦ πῶ, δὲ πιστεύω τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ. Κάποιος θὰ τῶγραψε γιὰ νὰ πάρει τὸ λάδι.

—Εἶσαι τρελλὸς κι' ἀντίχριστος, ἔβρισε τ' ἀφεντικὸ καὶ γύρισε τῆ φαρδιά του πλάτη.

Ὁ Πάβουρας πῆγε στὸ τραπέζι νὰ χαμηλώσει τῆ λάμπα ποὺ κάπνιζε.

Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα σὰ γύριζε ὁ Πάβουρας ἀπ' τὰ καθούρια, ἔδγαίνε τ' ἀφεντικὸ του νὰ κάνει μιὰ «βόλτα».

Τραβοῦσε κατὰ τὸ λιμανάκι κι' ἐρχόντανε πίσω μὲ τὸ πανωφόρι φουσκωμένο κάτω ἀπ' τὶς μασχάλες. Ἐνα βράδυ κουβάλησε, ἕνα γλάρο με πληγωμένη τῆ φτεροῦγα.

—Ψῆστονε, ἔκαμε. Ὁ Πάβουρας ἀγρίεψε.

—Δὲν τὰ τρῶνε τ' ἄσπρα πουλιὰ ἀφεντικό. Μήτε καὶ τὰ πληγώνουνε.

Ἐφτιαξε μιὰ φωλιὰ ἀπὸ χόρτα γιὰ τὸ πουλί. Ἐνοιωσε τῆ ζέστα του μεσ' στὴ φούχτα του. Θὰ τὸν εἶχε συντροφιά τῶ γλάρο, τ' ἀπίθωσε πάνω στὰ χόρτα. Μὰ δὲν κουνήθηκε πιά.

—Ψόφησε, εἶπε τ' ἀφεντικὸ.

Ὁ Πάβουρας δὲν ἔβγαλε μιλιὰ. Τὸ πῆρε ἔτσι μὲ τῆ φωλιὰ ὅπως ἦτανε καὶ βγήκε ἔξω. Ἐσκάψε ἕνα λάκκο καὶ τῶχωσε μέσα. Τὸ σκέπασε καὶ πᾶτησε τὸ χῶμα πολλὲς φορές.

Τὸ ἄλλο πρῶτ' ὁ λάκκος ἦταν ἀνοιχτός. Στὸ ὕγρὸ χῶμα ἀπ' τῆ δροσιὰ φάνηκαν πατήματα,

—Ἡ ἀλεποῦ, σκέφτηκε ὁ Πάβουρας. Πάει τ' ἄσπρο πουλί

Τὸ βράδυ βρήκε καινούργιο γράμμα τῆς Παναγίας.

Νὰ πῆγαιναν, λέει, καὶ τρόφιμα γιὰ τοὺ πνιγμένους τῆς θάλασσας. Θυμήθηκε πάλι, μὰ δὲ θὰ ξεχνοῦσε πιά. Μάλ्लεψε μ' ἀκεφιά δυὸ—τρία καθούρια. Τί τὸν ἔμελλε, αὔριο θὰ θυμόντανε. Ἀλλοιῶς θὰ νῆστευαν πάλι οἱ φτωχοὶ γιὰ τῆ χάρη της. Δὲ μπόρεσε νὰ κοιμηθεῖ τῆ νύχτα.

Ζητούσε συντροφιά. Ἡ μάνα τὸν ζέσταινε μὲ τὴν ἀνάσα τῆς κι' ἀποκοιμιόντανε σιγουρεμένα. Ἄνοιξε τὸ κουτί μὲ τὰ καθούρια νὰ βρεῖ κανένα πάβουρα νὰ τοῦ μιλήσει. Ἐποίασε ἕνα τὸν πιὸ μεγάλο καὶ τὸν κράτησε μὲ τὰ δάχτυλα. Μιά δαγκωνιά μεγάλη, ἕνας πόνος ἀθάσταχος κι' ἕνα κομάτι δάχτυλο πετάχτηκε μαζί μὲ τὸν πάβουρα.

Τ' ἀφεντικό ἄκουσε τὴ τσιριξιά καὶ σηκώθηκε.

—Μὲ δάγκωσε, μούγκρισ' ὁ Πάβουρας.

—Καλὰ νὰ πάθης σὰ τὰ πειράξεις νυχτιάτικα, εἶπε νυσταγμένα τ' ἀφεντικό.

Ἐβαλε κοπρηὰ καὶ λάσπη ἀπάνω. Ἄνοιξε τὸ χέρι του καὶ κύταξε ὦρα πολλὴ τὴ παλάμη. Κεῖ ποῦταν οἱ γραμμὲς τῆς τύχης. Τρεῖς μονάχα θαθεῖες χαρακιὲς χωρὶς κανένα παρακλάδι. Ἡ γραμμὴ τῆς ζωῆς μεγάλη, μονοκόματη. Πρῶτη φορὰ ἔνοιωσε τὸ χέρι του τόσο πολὺ δικό του. Ὑστερα τῶκλεισε σφιχτὰ καὶ τῶβαλε στὸν κόρφο του νὰ ζεστάνει τὸν πόνο.

Τὸ πρῶτ' ψηφόντανε στὸν πυρετό.

Ψέμματα τοῦλεγε ἢ γρηὰ του, ψεύτικες ἱστορίες τοῦ μάθαινε δὲν ἦταν οἱ καλοὶ τὰ παβούρια. Μ' αὐτὸς σήμερα θὰ γινόντανε καλὸς σήμερα ποῦ θὰ θυμόντανε.

Ἦρθε ἕνας πραχτικὸς ἀπ' τὴ γειτονιά, τοῦβαλε χόρτα κι' ἀλοιφὲς πάνω στὴ πληγή.

Πρὸς τὸ βράδυ χειροτέρεψε.

—Ἄφεντικό, τὰ παβούρια νὰ ρίξεις στὸ νερό.

—Καλὰ Πάβουρα, ὅτι θές. Θυμήθηκε τὴ πελατεία πουρχόντανε γιὰ ν' ἀκούει τὶς ἱστορίες τοῦ Πάβουρα, εἶδε τὰ τραπεζάκια μισσαδιανὰ νὰ περιμένουν καὶ θάληκε νὰ τὸν περιποιέται ὁ ἀφέντης.

—Νὰ μὴ ξαναχτυπήσεις ἄσπρο πουλὶ ἀφεντικό.

—Ναὶ Πάβουρα δὲ θὰ ξαναχτυπήσω.

—Θὰ τὴ σκοτώσης τὴν ἀλεπού.

—Θὰ τὴ σκοτώσω.

Ἄνάσανε μὲ κόπο καὶ τοῦγενεψε νὰ ζυγώσει.

—Τὴ θυμάμαι τὴ Παναγία ἀφεντικό.

—Ὅλα τὰ θυμάμαι σήμερα.

—Ὁ ἄλλος ἔκανε ποῦ δὲν κατάλαβε.

—Πάω γιὰ τὰ παβούρια εἶπε,

Μονάχα ὁ μεγάλος πάβουρας ἦτανε.

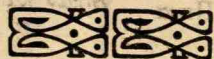
Τὸν ἔρριξε στὴ θάλασσα...

Τὸ ἄλλο βράδυ ὁ καινούργιος παραγυιὸς βρήκε ἕνα γράμμα τῆς Παναγίας μὲ πένθος στὸ γύρο.

—Ν' ἀφήσουν, λέει, λεπτὰ γιὰ τὴν κηδεῖα τοῦ Πάβουρα.

Ἐκαμε τρεῖς φορὲς τὸ σταυρὸ του καὶ βάλθηκε νὰ μαζεῦει καθούρια.

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

ΙΜΠΝ ΣΑΟΥΝΤ Ἡ Ο ΡΥΘΜΟΣ

ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

(Πρῶτη παραλλαγή πάνω στὸ : Ἰδανικό)

Χαρισημένοστὴ Μιράντα

Ἡ μέρα προχωροῦσε ἀργὰ σὰν τὴ φορτωμένη γκαμήλα τοῦ Ἴμπν Σαοῦντ ποῦ πατοῦσε μὲ ραθυμιὰ τὴ φλογισμένη ἄμμο.

Ὁ ἥλιος ἔκαιγε καυτερός καὶ σκότιζε τὸ νοῦ καὶ τὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου ποῦ διάβαινε τὴν ἔρημο.

Εἶχε ξεκινηθεῖ μὲ τὰ πρῶτα μνημόματα τοῦ φωτός. Στὴ ράχη τῆς γκαμήλας του δάραине ὁ μόχθος τῆς ζωῆς του. Πορφυρὸ μετάξι, πορφυρὸ στὸ χρῶμα καὶ στὴν ἀφή.

Κίνησε γιὰ τὴν ὄνειρευμένη ὄσση τοῦ Σιουάχ.

Ὁ πατημένος δρόμος δὲν ἔφερνε ὡς τὴν ἐκπλήρωση. Δὲν ἦταν γνώριμη ἢ στράτα. Ἐπρεπε νὰ τραβήξει πέρα, πιὸ πέρα, κεῖ ποῦ τὸν ὀδηγοῦσε τὸ παραμῦθι καὶ τὸνειρο.

Ἀπάτητο τὸ διάβα. Παρθένα ἢ γῆ. Παρθένα ἢ προσμονὴ στὰ μάτια.

Θα κινούσε καὶ θάφτανε—θεὸ τοῦ ὄνειρου—στὴν ὄσση τοῦ Σιουάχ. (Ἦ! θεῖα ὄσση τῆς ψυχῆς του, ὄσση τοῦ Σιουάχ).

Κι' ἡ καρδιά του ξεχείλιζε καὶ γινόταν φῶς, καὶ γινόταν μελωδία.

«...ἐκεῖ, πλάσματα τοῦ θεοῦ τῆς ἀγάπης, παίρνουν τὸ πορφυρὸ μετάξι καὶ δίνουν εὐτυχία... δίνουν εὐτυχία...»

Ἔτσι τέλειωνε τὸ παραμῦθι. Ἔτσι ἀρχίζει ἡ ζωὴ. Ἔτσι πιστεύει.

Καυτερός ποῦναι ὁ ἥλιος. Τυρρανικὴ ποῦναι ἡ δίψα. (Ἦ θεῖα ὄσση τῆς ψυχῆς του, ὄσση τοῦ Σιουάχ.)

Νά! ἐκεῖ... στὸν δρίζοντα... ἐκείνη ἡ εὐτυχισμένη ὑποψία, ποῦ ἀφομοιώνεται μὲ τὸ ἄπειρο... εἶναι... πρέπει νὰ εἶναι... θεὸ τοῦ ὄνειρου...

Ἐκλείσει τὰ μάτια του μὴν ἀντέχοντας στὴν ἡδονὴ τῆς ὄσσης.

Πέζεψε. Προχώρησε μ' ἀνοιχτὰ τὰ χέρια.

Εὐτυχία!... νά! τὸ πορφυρὸ μετάξι, πορφυρὸ στὸ χρῶμα καὶ στὴν ἀφή... πλάσματα τοῦ θεοῦ τῆς ἀγάπης... δεχτήτε τὴν προσφορά του... ὄχι! μὴ φεύγετε... μή... ἔχει ψυχὴ... θέλει ὄσση... θέλει εὐτυχία... ὄχι! μείνετε... μὴ χαθῆτε... μείνετε... μή.

Ἡ ὄπτασία πέταξε μὲ κέρινα φτερά. Ἐκεῖνος κλονίστηκε κι' ἔπεσε. Καυτερὴ αἷτα τοῦ τρύπησε τὸ νοῦ. Σκληρὲς καλπάζουν οἱ θύμησες σὰν παράφωνοι ἦχοι. Ἡ ζεστή του ἀνάσα μνηαῖε λιγὸστιγμὴ ζωὴ. Γιὰ μιὰν ὕστατη φορὰ ὄρθωσε τὴν ψυχὴ του.

Κύτταξε τὴν νικημένη ἔχταση.

Καὶ πέταξε μὲ λευκὰ φτερά.

ΚΩΣΤΗΣ ΝΕΧΑΛΙΩΤΗΣ

ΤΕΛΕΙΩΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Ἄπο τραγούδια ἀτέλειωτα

Ξέρω συχνά με τους νεκρούς να σιγοκουβεντιάζω
και την αλλόκομη φωνή ν'ακούω που μιλάνε·
κ' είναι σιμά μου οι ζωντανοί, και δυνατά τους κράζω,
και τη φωνή μου δεν ακούν, και σα νεκροί σωπάνε.

Μ' ἀρέσει εμένα το τρανό που στα μικρά γεννιέται
που απ' τα φτωχὰ τυλίγεται και διπλοτραγουδιέται.

Είν' αδερφούλα μου η χαρά, κι' αδέρφι μου είν' ο πόνος,
όλος ο κόσμος μέσα μου, κ' εγώ στον κόσμο μόνος.

Τον κρίνο τον αγάλλουμαι με την ασπράδα του όλη
όταν στο βούρκο αναστηθεί και σε φτωχό περβόλι.

Με μένα πάνε κ' οι χαρές κ' οι λύπες συνοδιά μου,
κι' αμυγδαλιές και κλαίουσες ανθίζουν στην καρδιά μου.

Ενας ο πόνος, μιά η χαρά,
όχι δικός σου και δικός μου,
χάρισμα τέτοιο, συφορά,
μαζύ τα δυό κι' αγκαλιαστά
χαρά και λύτρωσης του κόσμου.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ

ΕΞΙΛΕΩΣΗ

Διήγημα

Μιά νύχτα θλιμμένη, βροχερή κι' ἄγρια σὰ κι' αὐτὴν εἶχε φύγει. Τότε.. Κοιλάζαν μέσα του πόθοι γιὰ μιὰν ἀνήσυχη ζωὴ, μιὰν ἐλευθερία δίχως φραγμό, ἕναν ἀγῶνα ἀπερίσπαστο. Εἶχε ἐμπιστοσύνη στὴ δύναμη τοῦ κορμιοῦ, σὰ μπράτσα ὅπου σὰν ἄγρια πουλιὰ φτερούγιζαν τὰ μυόνια. Κι ὑποτάχθηκε στὸν ἀδάμαστο ὄργασμὸ τῆς φύσης του. Σήμερα ἐρχόταν χορτασμένος ἀπ' ὅσα γύρεψε, μὲ τὴν ἀηδία μάλιστα τοῦ κόρου στὰ χεῖλια ποὺ ἀπλώθηκαν παθιαστικά νὰ ρουφήξουν, νὰ φιλήσουν. Σήμερα γυνοῦσε, νοσταλγὸς τῆς ἡρεμίας, τῆς κριζοπῆς γαλήνης ποὺ τὸν εἶχε πνίξει. Ἔνα σπῆτι παληό, ριγμένο στὶς ἀγκαλιές τῶν κισσῶν, μὲ τὴν οἰκεία νότα νοικακρυμμένης ἐπίπλωσης, τὰ βαθουλωμένα πρόσωπα τῶν γονιῶν ποὺ πιότερο στεγνώνει ἢ προσμονὴ τοῦ «Ἀσώτου» παρὰ τὸ κατακύλημα τοῦ χρόνου, ἢ ἀγνή, αἰθέρια μορφὴ τῆς ἀδελφῆς, τὸν λαχταροῦν, τοὺς λαχταροῦ.

— Ἀλήθεια! Πόσες φορές εἶν' ἀδύναμο νὰ νοιώσουμε τὸν ἑαυτὸν μας!

Τὴ στιγμὴ τούτη, ποὺ τὸνα βῆμα θαρεῖς κυνηγᾷ τ' ἄλλο, στὴ βιασύνη τους πρὸς τὸ κατερίμι, κεῖ κατὰ τὸ Γκάτσι, ποὺ ἡ καρδιὰ λούζεται ἀγαλλίασι στ' ἀντίκρουσμα κάθε γνωστῆς γωνίας, ἢ σκέψι βασανίζει τὴ ψυχὴ; Πασχίζει νὰ βροῖ πὼς μπῆρεσε νὰ συχαθῆ και νὰ ἐγκαταλείψῃ ὅτι τώρα τὸν τραντάζει ὁλόκορμον ἀπὸ γλυκεῖα συγκίνηση..

Τὰ σύγνεφα χαμήλωσαν μὲ τὸν πνιχτικὸν ὄγκο τῆς ὑγρασίας τους. Θαρρεῖς και θέλουν νὰ ἐνώσουν τοὺς οὐρανοὺς μὲ τίς ἰκεσίες τῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς. Παγωμέν' ὅμως τ' ἀγέρει, τίς παρασύρει ἄγρια ἐκεῖ ποὺ οἱ θεοὶ δὲν ἀκοῦν, και καθὼς

διαβαίνουν ἔτσι μάταιες οἱ κραυγὲς τῆς ἀπελπισίας γίνονται βόγγοι, λυγμοί, μακάβριες σφυριγματιές.

Ἔνας λαὸς ὀλάκερος μεσ' στὰ σπῆτια κι, ὄξω στοὺς δρόμους σφαδαζει ἀπὸ τ' ἐνοστιχο τῆς ζωῆς ποὺ ἡ πείνα ὑποδαυλίζει σαδιστικά. Κι ἂν ἡ ἐκφραση τῶν ματιῶν ποὺ κυνηγοῦν τὴν ὕλη τῆς τροφῆς, ἢ τρελλὴ αὐτὴ σφραγίδα τῆς μιζέριας, γινόταν ἦχος, μιὰ ξεφρενιασμένη χλαλοπὴ θὰ ἐξοχίζε μὲ σπαραγμὸ κάθε τι οὐράνιο.

Κεῖ στὴν ἐπαρχα τὴν μάθει πὼς τὴν Ἀθήνα τὴν ἔδερνε ἢ δυστυχία, πὼς κορμιὰ λιπόσαρκα σῶριαζονταν στοὺς δρόμους· και κίνησε ἀνήσυχος νὰ βροῖ τοὺς δικούς του, Τούτη τὴ φορὰ ὁ «ἄσωτος» ἦταν ὁ κουβαλητῆς τοῦ «σιτευτοῦ μοσχαριοῦ». Τὸ καλάθι μὲ τὴ γαλοπούλα, τὸ βαρὺ δισάκι, χάναν τὸ βάρος τους πρὸς τὴ χαρὰ τοῦ προορισμοῦ τους. Τὰ πόδια κατὰπιναν τὸ δρόμο, βοτουῦσαν στὶς παγερὲς λάσπες και προχωροῦσαν, προχωροῦσαν... ὄλο προχωροῦσαν.

Ἐφνοι γλυστρώνοντας μεσ' ἀπ' τὰ σύννεφα, φάνηκε τὸ φεγγάρι και τὸ ἀρωσιτάρικο ἀσημι ποὺ χύθηκε στὴ δαντέλλα τῶν κεραμιδιῶν. Οἱ ἀγτίδες κρῆες, τυραγνισμένες, σὰν νᾶχαν τὸν καημὸ τῆς γῆς, οὔτε κἂν γυάλισαν τὸ βρεμμένο λιθόστρωτο. Μόνο τόνισαν, ἔτσι ἀμυδρά, κἂτι σκιὲς χαμένες στὸ πηχτὸ σκοτάδι.

Στὴ γωνιὰ τοῦ δρόμου ἦταν πεσμένο, κουβαριαστό, ἕνα παιδιακίστικο κορμί. Ὁ ταξειδιώτης τᾶχασε μπρὸς στὴ βεβαιωμένη ἀλήθεια.

«Ὡστε δὲν εἶναι ψέμμα, ἀναρωτήθηκε. Οἱ ἀνθρωποὶ κοκκαλῶνουν στοὺς δρόμους και παραδίνουν τὸ πνεῦμα ἀπ'

τὸ τὸ ἀπελλιστικὸ κενὸ τῆς κοιλιᾶς τους.
"ὦ, Θεέ μου, ἄς μὴν εἶναι τοῦλάχιστο
πεθαμένο!"

* *

Ἐπιτέλους ἔφτασε στὸ σπῆτι, ἀνέβη-
κε στὴ σκάλα μὲ τρεμουλιάρικο πόδι,
κρατώντας σφιχτὰ στὴν ἀγγαλιά, τὸ κο-
ριτσάκι τοῦ δρόμου· αὐτὸ, μὲ μισόκλει-
στα μάτια, κάτι ἄλλο ἀτένιζε, ὄχι ἐγκό-
σμιο, θαρρεῖς πεσμένο σ' ἔκστασι. Κτυ-
πησε τὴ πόρτα.

— Ἐγὼ μαι Ἀννοῦλα, ἐγώ! Ὁ Μι-
χάλης!

Στὸ ἀνοιγμὰ της ὠχρή, ἐξαυλωμένη
μορφὴ κοπέλλας, μὲ τὴ συγκίνηση νὰ
τῆς πνίγει τὴ μιλιὰ. Στάθηκε ἀκίνητη γιὰ
πολλὴν ὥρα· ἔπειτα τὸ πρόσωπο χαλά-
ρωσε τὴν ἀκαμψία τῆς ἔκπληξης, καὶ τὰ
χαρακτηριστικὰ συσπᾶσθησαν σ' ἔκφρασι
ὑπέρτατης ὀδύνης.

— Ἐσύ!... τώρα; καὶ ἔξεσπασε σὲ
κοφτὸ θρήνο. Στῆθος δὲν εἶχε μείνει στὸ
βασανισμένο κορμί. Τραγικὴ μὰ ὑπέρο-
χη συμφωνία «ψυχῆς καὶ σώματος. Τὰ
χέρια κοκκαλωμένα, θαρρεῖς κρινένιοι
μίσχοι, φάνταζαν ἀέρινα πάνω στὴ μαύ-
ρη μπέριτα! Καὶ σὰν τὰ χέρια ποὺ ὁ Γκρέ-
κο ζωγράφισε, ἔβλεπες νὰ ἐκφράζουν
ἀνάγλυφα, πιότερο ἀπὸ κἀθε τι, τὴ τρι-
κυμία τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου.

Σιωπηλὰ τ' ἄδέρφια. Μὰ πέφτοντας
στὴν ἀγγαλιά τοῦ ἐνὸς ὁ ἄλλος, μὲ τὴν
ἐπαφὴ τῶν κορμιῶν θαρρεῖς καὶ μίλη-
σαν οἱ ψυχές.

— Ὡστε πέθαναν... καὶ οἱ δύο; Ἀν-
νοῦλα, πόσο μόνη ποῦσαι...

Πάλι σιωπὴ. Στὸ παρθενικὸ στῆθος
κάτω παλεύαν τὰ αἰσθήματα καὶ ἡ ταρα-
χὴ οβουοῦσε τὴ μιλιὰ. Πεθαίνοντας στὰ
χέρια της, πατέρα καὶ μάννα, τὴν ξόρ-
κισαν μὲ τὸ μαρτυρικὸ λυώσιμο
στὸ κρεββάτι τοῦ πόνου, νὰ μισήσῃ τὸ
γυιό, ποὺ ἄσπλαχνα ἔρριξε στὴ συμφο-
ρὰ τὴ φαμίλιά του.

Νᾶτος τώρα (Ὁ, πορεῖ νᾶναι κα-
κός;) νᾶτος ποὺ τὴν τυλίγει λεπτὰ στὰ
χέρια του, ποὺ τῆς ψιθυρίζει μὲ спа-
ραγμό.

— Καῦμένη Ἀννοῦλα πόσο θὰ ὑπό-
φερες!

Ἐνοιωσε πῶς ἡ καρδιά της τὸν συγ-
χωροῦσε, ὀλόψυχα, μὲ λύτρωση, τὸν λά-
τρευε κιόλας. Καὶ ἕνας στερνὸς λυγμὸς της
σήμαινε αὐτό.

Τότε εἶδε καὶ τὸ παιδί

— Τὸ κορίτσι Μιχάλη ποιανοῦ· ναι;
Δικό σου;

Τῆς εἶπε πῶς ἔγινε. Καὶ αὐτὴ μὲ τὴ
θέρμη ἀνθρώπου ποὺ πόνεσε, τὸ πῆρε
στὴν ἀγγαλιά, τὴ ζέστανε, τότε τῆς ἀποκά-
λυψε ἕνα ζευγάρι μάτια. Μάτια λαμπε-
ρά, καθάρια γαλάζια, ποὺ φάνταζαν σὰν
ἕνα κομμάτι ἀνοιξιᾶτικου οὐρανοῦ, ποὺ
καθρεφτιζόταν σὲ δυὸ σημεῖα ἐνὸς βούρ-
κου. Καχεκτικὸ κορμὶ ὀχταχρονιαῖκο
ποῦ κριβε τὰ μισὰ του χρόνια ἀπ' τὴν ἐ-
πιβλημένη λεπτότητα τῆς δυστυχίας.

Σιγα-σιγά, τοὺς εἶπε τὰ δικά του.
Δὲν φοβόταν. δὲν ἀνατρίχιαζε καθὼς
πρόφερε τὴ συμφορὰ: «Στὸν πόλε ο
σκοτώθηκα ὁ πατέρας. Καὶ σὲ κάποιον
ὑψώμα χαμένος. Καὶ μόλις προχτὲς ἡ μη-
τέρα, ἦταν νέα. Μὰ πῶς νὰ ζήσῃ;»

Τ' ἄκουγαν νὰ μὴ λῆθῃ ἄπλᾶ καὶ
ἀντιλοῦσαν θάρρος, Ὁ, αὐτὸ τὸ παιδάκι
δὲ μπορεῖ, κάπου ἄλλοῦ πιστεῦε, κάποιον
ὄραμα τοῦ τραβοῦσε τὴ προσοχὴ ἀπ' τὰ
ἐγκόσμια.

— Καὶ ἀπὸ τί πέθανε ἡ μαμά σου;

— Ἀπὸ πρήξιμο...

Ὁ Μιχάλης ἔνοιωσε, σκέφτηκε, πό-
θησε κάτι ἀστραπαῖα.

— Ἀννοῦλα δὲν τὸ κρατᾶμε τ' ὀρ-
φανό; παρακάλεσε δειλᾶ.

— Πῶς θὰ τὰ βγάλουμε πέρα; εἶπ'
αὐτὴ μὲ κόπο.

— Κάτι ἔφτιαξα τό-ο καιρό· τὸ χρῆ-
μα δὲ μοῦ λειψε ποτέ. Ἡ κόρη δὲν ἀρ-
νήθηκε. Τὸ δέχτηκε μὲ χαρὰ.

Τὸ βράδυ μιὰ σούπα ἀπὸ ζουμί καυ-
τῆ, ἀναζωογόνησε ὄλους. Νέο αἷμα ἄρ-
χισε νὰ κυκλοφορεῖ μέσα τους. Τὸ κρασί
οὐδὲν τὰ μάγουλα, γλῶκανε τὰ χεῖλη.
Καὶ μέσα στὶς ἀπλοῖκές καρδιές ἡ γαλή-
νη χάιδεψε ἀπαλὰ τὶς πληγές. Τὰ δυὸ

ἄδέρφια κυτοῦσαν τὸ νέο βλαστάρι ποὺ
ἄρχιζε νὰ ζῆ μ' ὄρεξι καὶ οἱ ματιές τους
μπλέχτηκαν στὴν ὑπόσχεσι τῆς εὐτυχίας
του. Ναί, τὸ γενικὸ νόημα ὅλης τούτης
τῆς καταστροφῆς ἔπρεπε νᾶναι ἡ φρον-
τίδα γιὰ τὴ νεότη. Στὰ γκρεμίσματα τοῦ
παληοῦ τὸ νέο νὰ χριστῆ γερὸ, καὶ μὲ
ὁρμὴ ὁ φοίνικας νᾶνοίξῃ τὰ φτερά του
ἀπ' τὴν «τέφρα τῶν ὀπῶν»

Καὶ ὁ Μιχάλης, ὁ «ἄσωτος», ἔνοιωσε

τὶς τύψεις νὰ μαλακώνουν. Αὐτὴ ἡ μι-
κροῦλα ἦταν ἕνα δῶρο ἐξιλέωσης, σταλ-
μένο ἀπ' τὸν Θεὸ στὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ
ἡσυχάσῃ ἀπέναντί του ψυχικά.

Σήκωσε τὸ ποτήρι καὶ εὐχήθηκε:

— Στὴν ὑγείᾳ σου ἀδελφοῦλα μας.

ΤΑΚΗΣ ΛΑΜΠΡΙΑΣ

Η ΦΟΙΝΙΚΙΑ

Μὲς στὶς χλωμές τὶς ὁμορφιές τὶς ξωτικές,
στὰ μυρωμένα τὰ μαβιά τὰ δειλινά,
μὲς στὶς βαριές καὶ ἀχνές βραδεῖες τὶς μυστικές
ποὺ μιὰ χαρὰ κλαίγοντας σβύνει ἀγαθὰ,
νεραῖδα μοιάζεις τοῦ παραμυθιοῦ ποὺ καῖς,
μάγια καὶ ξόρκια σὲ σβυμένα ἐωθινὰ
σ' ἄρεις ἀργές μελωδικές, μεθυστικές,
ποὺ λές καὶ ἔρχονται ἀπὸ μακρὰ, ἀπ' ἀλαργινὰ,
σὰν κελαδοῦν σιγὰ-απαλὰ τὰ σπαθωτά,
τ' ἀγκαθωτά,
τὰ φύλλα σου γυρτὰ καὶ ἀγκαλιασμένα
στὸ φίλημα τ' ἀγέρα καὶ κρυφομιλοῦν,
σὰ νὰ καλοῦν,
Φοινικιά, τὸν καλὸ σου ἀπὸ τὰ ξένα.

ΚΟΥΡΗΣ ΚΟΥΡΑΚΟΣ

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Βουβό τὸ μνήμα πίσω μας.
Τὰ κυπαρίσια
Χαμήλωσαν νὰ δοῦνε τὸν κόσμο,
Τὰ κοράκια τρυγυρνᾶνε πάνουθέ μας.

Τὸ μνήμα βουβό.
Κι' ὁ κόσμος βουβός.

Ἔνας φτύνει. Ἄλλος κλαίει.
(Ἔ νά μπορούσα νά κλάψω!)
Ὅλοι ἔχουν σκυφτὸ τὸ κεφάλι.
Δὲν εἴμαστε Ἄτλαντες νά μπορούμε
νά κρατοῦμε στοὺς ὠμους μας τὸν
κόσμο.

Κάποιος γελᾷ. Θᾶναι τρελλός.
Μόνο οἱ τρελοὶ γελᾶνε
ὅταν πρέπει νά κλάψουν...

Ἔνας ἀητὸς παίζει
μὲ τὴν μπαλαλάικα
Τὰ τραγούδια τοῦ βορηᾶ.
Ἔνα ἀηδόνι πλέκει στίχους
μὲ τίς στερνές ἡλιαχτίδες.

...Κ'εἶταν ἓνα παραμῦθι
ἀπ' τὰ φωτερά τὰ χρόνια...
Μίλαγε γιὰ Ρήγισσες,
γιὰ Βασιλόπουλα.
καὶ γι' ἀνθρώπους καλοῦς.
Περισσότερο γι' ἀνθρώπους καλοῦς,

Μίλαγε καὶ γιὰ θεοὺς.
Ὅχι σάν κι' αὐτοὺς ποὺ θέλουν αἷμα
γιὰ νά ξεκινήσουνε τὰ πλοῖα μας
γιὰ τὴν Τροία.
Ἦταν κ' οἱ θεοὶ καλοὶ

Κ' εἶταν ἀπ' τὰ φωτερά χρόνια
τὸ παραμῦθι...

Τὸ μνήμα πίσω μας βουβό.
βουβός κι' ὁ κόσμος.
Ἡ γλῶσσαμας εἶναι δεμένη
μ' ἄλυσσιδες ἀόρατες.
Μόνο κυτᾶζουμε.
Μόνο ψάχνουμε.

Τὸ παραμῦθι δὲν λέει τώρα
γι' ἀνθρώπους καλοῦς,
καὶ γιὰ θεοὺς ἀπλοῦς καὶ καλοῦς.

Οἱ ἀνθρωποὶ μᾶς μισοῦν
γιατὶ κυτᾶζουμε.
Οἱ θεοὶ μᾶς μισοῦν
γιατὶ ψάχνουμε.

Ἔμεῖς μισοῦμε τὸν ἑαυτὸ μας
γιατὶ δὲν μπορεῖ νά σπάσει
τίς ἄλυσσιδες ποὺ μᾶς δένουν τὴ
γλῶσσα
Γιατὶ δὲν εἶναι Ἄτλαντας
νά σηκώνει τὰ βάρη.

...Τὸ παραμῦθι ἔπαψε νά μιλᾷ
γιὰ θεοὺς ἀπλοῦς,
καὶ γιὰ καλοῦς ἀνθρώπους...

ΣΤΕΦΟΣ ΡΟΔΑΝΘΗΣ

DANTE - ΚΟΛΑΣΙΣ (UGOLINO)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΧΡΗΣΤΟΥ ΤΣΑΠΑΛΑ

Ὁ Ντάντε καὶ ὁ Βιργίλιος φθάνουν εἰς τὸν τελευταῖον κύκλον τῆς Κολάσεως, τὴν ἀπέραντον παγωμένην λίμνην τοῦ Κοκυτοῦ ὅπου τιμωροῦνται κατὰ μυριάδας εἰς τὸν παγετὸν τῆς μέχρι λαιμοῦ οἱ προδίδοντες. Προχωροῦντες διὰ μέσου τῶν ἐξεχουσῶν τοῦ πάγου κεφαλῶν οἱ δύο ποιηταὶ εὐρίσκονται ἀποτόμως πρὸ τοῦ συμπλέγματος τοῦ κόμητος Οὐγκολίνου ὁ ὁποῖος μέσα εἰς τὴν ἰδίαν τοῦ πάγου ὅπην τρώγει αἰωνίως τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ρουτζιέρη δολίου πρωτεργάτου τοῦ διὰ πείνης θανάτου τοῦ κόμητος καὶ τῶν τεσσάρων μικρῶν υἱῶν του εἰς τὸ δεσμοτήριόν των, ἐντὸς τοῦ πύργου τῆς Πείνης).

... Κατόπι χίλια πρόσωπα εἶδα πάλι
ἀπὸ τὸ κρῦο μαύρα καμωμένα
ὅθε ριγῶ καὶ σὲ ὅμοιο σημεῖο
θὰ ριγῶ πάντα—στὰ ἔλη τὰ πνηγμένα.

Καὶ ὡς πρὸς τὸ κέντρο ἐθαίναμε καὶ οἱ
ποῦ ὅλα τὰ βάρη ἀθροίζονται ἐκεῖ χάμου(1)
καὶ ἐτρέμιαζα στὸ αἰώνιο τὸ κρῦο,
δὲ ξέρω ἂν τύχη ἢ μοίρα ἢ θέλημά μου,
μὰ ὡς εἶχα κεφαλὰς ἀδρασκειάσει
πολλὰς χτυπὰ γερὰ τὸ πάτημά μου
τὴν ὕψη μῖα ποὺ εἶχε ἀναβοήσει:

Τί μὲ χαλᾶς; Ἐὰν ἀφτὸς δὲν πράξεις
ποὺ τὴν ἐκδίκηση ἔρχεται νὰ ἀυξήσει
τοῦ Μονταπέρτι ἐδῶ(2) γιατί μὲ σφάζεις;

Καὶ ἐγώ: Ὁδηγέ, σιγά, τοῦκαμα σῆμα,
γιὰ νὰ πειστῶ γιὰ ἀφτόν' μετὰ μοῦ διαίσεις
γιὰ παραμπρὸς ὅσο ποθεῖς τὸ θῆμα:

(1) Οἱ δύο ποιηταὶ προχωροῦν ἤδη
πρὸς τὸ κέντρο τῆς Κολάσεως, πρὸς τὸ
κέντρο τῆς γῆς δηλαδή, ὅπου, κατὰ τὸν
νόμον τῆς παγκοσμίου ἑλξείως, συγκεν-
τρώνονται ὅλα τὰ βάρη.

(2) Προδότης τῶν Φλωρεντινῶν κατὰ
τὴν μάχην τοῦ Μονταπέρτι ὁ Μπόκα.

(3) Ἀντηγόρα λέγεται ὁ δεῦτερος ὑ-
πόκυκλος τοῦ κύκλου τῶν προδοτῶν, τὸν
ὁποῖον διαβαίνει ἤδη ὁ Δάντης, ἐκ τοῦ ὀ-
νόματος τοῦ Ἀντηγόρου ὁ ὁποῖος λέγεται
ὅτι ἐπρόδωκεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν ἀρ-
χαίαν Τροίαν.

Ὁ ὁδηγὸς ἐστάθη καὶ εἶπα τώρα
τοῦ ἄλλου, ποὺ ἀκόμα ἀπαίσια θλαστήμα:
Ποῖός, σὺ, εἶσαι ποὺ προγκᾶς μὲ τόση
φόρα;

Καί, ἐσύ, ποῖος εἶσαι, ἀπάντησεν, ὡστόσο
ποὺ ἀνάμεσα περνᾶς στήν Ἀντηγόρα (3)
χτυπώντας ἄλλων μάγουλα τόσο ὅσο
καὶ ζωντανὸς ποτὲ δὲ θὰ μπορούσες;

Ζωντανὸς εἶμαι, τοῦπα, καὶ εἶναι τόσο
ὠραῖον, ἐὰν φήμη ἐπιθυμούσες,
στοὺς στίχους μου νὰ μπᾶσω τὸ ὄνομά σου.

Τὸ ἀντίθετο ποθῶ νὰ μοῦ δωρούσες,
μὴν ἄλλο μὲ ἐνοχλεῖς καὶ ἀποδῶ χάσου.

Νὰ κολακέθει ἀπαίσια δῶ κάτου,
μοῦπε, στὰ βάλτα ἀφτὰ, ξέρει ἢ μιλιὰ σου:

Τὸν εἶχα τώρα ἀπὸ τὸν κούτικα του
πιάσει καί: Ἦ νὰ λὲς ποῖος εἶσαι ἀρχίζεις
ἢ τρίχα ἐδῶ δὲ σοῦμεινε: Ἐκαμά του.

Καὶ ἐκεῖνος: Ἐπειδὴ μὲ ζετριχίζεις
δὲ θὰ σοῦ εἰπῶ μηδὲ θὰ σοῦ ἀπαντούσα

καὶ ἂν ἦτανε ψηλά μου νὰ γκρεμίζεις

χίλιες φορές τὸ σῶμα σου: Κρατούσα
στὰ χέρια τὸ μαλὶ του τυλιγμένο

καὶ πλιὸ ἀπὸ μιὰ πλεξούδα τοῦ τραβούσα
καὶ ἐγαύγα αὐτὸς μὲ θλέμα μαζωμένο

κάτω ὅταν κάποιος ἄλλος τὸν προκάνει
βοόντας: Τί σοῦχουν, Μπόκα, καμωμένο;

Νὰ ἤχεις μὲ τίς μασέλες δὲ σοῦ φτάνει

πῶς εἶμαι ἐγὼ ὁ κόμης Οὐγκολίνος (10) καὶ ἀφτὸς ὁ ἀριεπίσκοπος Ρουτζιέρης. Τώρα γιατί ἔχω τόσο γειτονέψει.

θὰ σοῦ εἰπῶ δὲν χρῆζει νὰ ἀναφέρεις τὸ ὅτι ἀπὸ τὴν ἀτιμῆ του σκέψη, γιατί ἔδωκά του πίστη, μὲ εἶχαν πιάσει

καὶ εἶχα μετὰ σὲ θάνατον ὁδῆσει. μὰ ἀφτὸ πού δὲν μπορεῖς νὰ χεῖς εἰκάσει, τί δηλαδὴ σκληρῆ στάθη ἢ θανή μου,

θὰ ἀκούσεις καὶ θὰ ἴδεις ἂν μὲ ἔχει
[χάσει.

Φεγκίτης στενωπὸς στὴ φυλακῆ μου, πούχει τῆς Πείνας τὸ ὄνομα ἀπὸ μένα καὶ ὀπύοναι νὰ κλειστοῦν καὶ ἄλλοι ὀ-
[μοιοί μου,

φεγκάρια περισὰ μοῦχε δειγμένα ἀπὸ τὸ ἀνοιγμά του τὸν κακὸ ὄντας τὸν ὕπνον εἶχα κάμει πού γιὰ μένα

τοῦ μέλλοντος τὸν πέπλο ἤρθε ξεσκόντας. Ἄφτὸν ταγὸ τὸν ἔβλεπα καὶ κόντη

καὶ ἐπήγαινε τὸ λύκο κυνηγόντας καὶ τὰ λυκάκια στὸ ὄρος ὅθε τὸ ὄντι

τῆ Λούκα δὲν μποροῦν νὰ ἴδουν Πιζάνοι. Γκουαλάντοι καὶ Λανφράγκοι καὶ Σισμόν-
[τοι (11)

μὲ ἰσχνόσκυλες δεξιές καὶ μάνι μάνι σειστέες σταλτοὶ ἦταν μπρὸς μπροστοφυλά-
[κοι.

(10) Ὁ κόμης Οὐγκολίνος, διοικητῆς τῶν φρουρίων τῆς Πίζης κατηγορήθη εἰς τὸν λαὸν ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ρουτζιέρη. ὅτι θὰ παράδωσῃ τὰ φρούρια καὶ κατόπιν ἐξεγέρσεως συνελήφθη μετὰ τῶν τεσσάρων μικρῶν υἱῶν του καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸν πύργον τῆς Πείνας ὅπου τὸν ἀφηκαν ὁ Ρουτζιέρης καὶ οἱ συναϊτιοὶ του νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ ἀσιτίαν μαζὺ μὲ τὰ τέκνα του.

(11) Ὁ λύκος καὶ τὰ λυκάκια εἶναι ὁ Οὐγκολίνος. Γκουαλάντοι, Λανφράγκοι καὶ Σισμόντοι εἶναι αἱ τρεῖς ἔθνη καὶ πρὸς τὸν Οὐγκολίνον οἰκογένεαι.

Σὲ λίγο κουρασμένος μοῦ ἐφάνη πατέρας καὶ παιδιὰ καὶ σὲ λιγάκι ὅτι τὰ κοφτερά σκυλόδοντά τους στὸ λύκο καὶ σὲ κάθε του λυκάκι μπηχτὰ τοὺς κοματιάζαν τὰ πλευρά τους.

Σὰν ζῦπνησα, πρὶν φέξει, νὰ θρηγᾶνε γρικῶ, πιὸ κει, στὴν ὑπνοφαντασία τους τοὺς γιούς μου καὶ ψωμάκι νὰ ζητᾶνε.

Θᾶσαι σκληρὸς ἂν δὲν πονέσεις πλήθια νοόντας τι ἦτο ἀφτὰ νὰ μοῦ μνηγᾶνε καὶ ἂν δὲν κλαῖς γιὰ τί ἔχεις, σύ, συνή-
[θια

νὰ κλαῖς; Εἶχαν ζυπνήσει καὶ ἡ ὥρα πλησίαζε πού ἦταν ἡ συνήθια τὸ φαγητὸ νὰ δίνεται καὶ τώρα μὲ τὸ ὄνειρο καθένα δυσπιστοῦσε

σὰν ἄκουσα ἀπὸ κάτω ὅτι μὲ φόρα ἢ πόρτα τοῦ φριχτοῦ τοῦ πύργου κλειού-
[σε (12)

καὶ ἐκύταξα τὴν ὄψη τῶν παιδιῶν μου ἀμίλητος· τὸ μάτι δὲ θρηγοῦσε· ἔτσι εἶχε σπαραχτᾶι τὸ ἐνδοτέρόν μου·

μὰ θρήναγαν ἀφτὰ καὶ νὰ μοῦ κρίνει εἶχαν ἀκουστὸ τὸν Ἀνσελμούκιόν μου· Πατέρα, πῶς κυτᾶς τί σοῦχεῖ γίνεαι;

Γιὰ τοῦτο δὲν ἐδάκρυσα καὶ πάλι ἀπόκριση δὲν ἔδωκα ὅλη κείνη τῆ μέρα καὶ τῆ νύχτα τὴν παράλλη ὅπου στὸν κόσμον ὁ νέος ἥλιος βγήκε. Σὰν στὴν ὀδονηρῆ εἰρχτῆ μου ἐστάλη μιὰ ἀχτίνα λιγιστῆ καὶ ἡ ματιὰ βρήκε στὶς τέσσερις μορφές τὸν ἰδικό μου (13)

ἐαφτόν, ἀπὸ τὸν πόνο πού μοῦ μπήκε ἐδάγκασα τὰ χέρια καὶ τὰ δυὸ μου.

Καὶ ἀφτὰ, πού πῶς τὸ κάνω εἶχαν νομίσει ἀπὸ βουλή νὰ φάγω, στὸ ἄγναντό μου

(12) Τὰ κλειδιά τοῦ πύργου ἐρίφθησαν εἰς τὸν ποταμὸν Ἄρνον.

(13) Δηλαδὴ ὅταν τὰ μάτια εἶδαν εἰς τὰ τρεῖς ἀποστεωμένα πρόσωπα τῶν παιδιῶν μου τὸν καθρέπτην τοῦ ἰδικού μου ἀποστεωμένου προσώπου.

μὰ καὶ γαυγᾶς; Ποιὸς διάβολος ὀχλεῖ σου; (4) Νὰ εἰπείς δὲ θέλω πιὰ ἄλλα, τοῦχα κάνει, κατάρτε προδότη· γιὰ ντροπῆ σου σωστὰ θὰ πάω στὴ γῆ μαντάτα τόσα: (5)

Τράβα καὶ ὅσα ποθεῖς ἐκεῖ διηγῆσου:

Μοῦπε: Μὰ μὴν ξεχᾶς, μὲ τὰ ἄλλα πόσα, καὶ εἰπείς ἂν δῶθε ἐβγεις καὶ γιὰ τὸν ἄλ-
[λον

πού τόσον εἶχε πρόθυμη τὴ γλώσσα καὶ κλαίγει ἐδῶτὰ ἀργύρια τῶν Γάλλων. (6)

Ἐκεῖ, ἢμπορεῖς νὰ λές, τὸν Γκουέριον
[εἶδα

πού οἱ κολασμένοι στέκουν φρέσκοι μάλ-
[λον.

Ἄν ρωτηχτεῖς ποιοὶ ἦταν λοιποί, πιὸ
[ἐκείδα

τὸν Μπεκερίνον ἔχεις πού κορμένη τοῦ εἶχε ἡ Φλωρεντία τὴν καρτίδα.

ὁ Γιάννης Σολταντιέρ πιὸ πέρα μένει θαρῶ καὶ ὁ Κανελὸν καὶ ὁ Τριμπαλντέλο

πού ἀνοῖξε τὴ Φαγέντια (7) κοιμισμένη.

(4) Οἱ ἁμαρτωλοὶ οἱ ἐνοσηνωμένοι εἰς τὸ στρώμα τοῦ παγετοῦ τοῦ κύκλου τοῦτου λόγῳ τοῦ τρομεροῦ ψύχους κρούουν τοὺς ὀδόντας των.

(5) Δηλαδὴ θὰ ἀναγγείλω εἰς τὴν γῆν ὅπου θὰ ἐπιστρέψω ἀληθινὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ κύκλου εἰς τὸν ὅποιον εὐρίσκεται.

(6) Ὁ ἀναγνώστης καλεῖται ἂ προσέξει τὴν αἰμάσουσαν σάτυραν τοῦ μέρους αὐτοῦ, σάτυραν, χαρακτηριστικῆς τῆς τρομερότητος καὶ τῆς ἀγνότητος συγχρόνως τῆς Δαντικῆς ψυχῆς· κλαυσίγελος μᾶλλον παρά γέλως διὰ τὴν αἰωνίαν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρωπίνου κακοῦ, τοῦ συρφετοῦ τῶν κακιῶν πού λέγεται μὲ ἓνα ὄνομα ἀνθρώπου. Αὐτὸ εἶναι καθολοκληρωμένον τὸ Δαντικὸν ἔργον καὶ νόημα. (Χρῆστος Τσαπάλας)

(7) Τὰς πύλας τῆς Φαγεντίας ἐν ὥρα νυκτός.

Μακρύνουμε ἀποκεῖ καὶ μάτια στέλω

σὲ δυὸ πού σὲ μιὰ τρύπα ἔτσι μαργώναν ὅστε μιὰ κάρα σὲ ἄλλη ἦταν καπέλο.

Καὶ ὅπως ψωμί ἀπὸ πείνα θὰ δαγκώναν στὸν ἄλλο ὁ πανωτὸς δόντια θυθοῦσε

κεῖ πού ὁ μυαλὸς καὶ ὁ σβέρκος ἀνταμώ-
[ναν.

τοῦ Μενάλιπου ἀλλιῶς δὲ ροκανοῦσε τὸν κρόταφο ὁ Τυδέας σὰν ἐλύσει

ὡς στοῦ ἄλλου ἀφτὸς τὴν κάρα καὶ ἄλλοῦ
[δρουσε:

σύ, πού ἔτσι θηριώδη δείχνεις μίση σὲ ἀφτόν πού τρώς, πές, τοῦ εἶπα, τὴν
[αἰτία,

μὲ ὅρο πῶς, ἂν ἀφτὸς σὲ ἔχει κινήσει νὰ κλαῖς, σὰν μάθω ποιοὶ εἶσατε καὶ ποῖα τὰ ἔργα του, στὴ ζωὴ τὴν ἀνθρωπίνην (8)

θὰ σὲ ἀνταμείψω ἐὰν ἐτούτη ἡ μία (9) πού κάνει νὰ μιλῶ ξερῆ δὲ γίνεαι:

ΑΣΜΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟ ΤΡΙΤΟ

Τὸ στόμα ἀπ' τ' ἄγριο γεῦμα τῶχε σύρει ὁ ἁμαρτωλὸς σφουγκάντας το καμπόσο στὴν κεφαλὴ πούχε ἀπὸ πίσω φθείρει.

Μετὰ ἄρχισε: Ποθεῖς νὰ ἀνανεώσω πόνο ἀπελπο πού σφίγγει τὴν καρδιά μου καὶ ἂν τὸν σκεφτῶ, πρὶν λαλημὸ τοῦ
[δῶσω;

Μὰ, ἂν μέλει νᾶναι ὁ σπόρος ἢ μιλιὰ μου

πού ἀτιμία κάρπισμα θὰ δώσει γιὰ τὸν προδότη ἀφτόν πού τρώω δῶ χάμου, νὰ λέγω καὶ νὰ κλαίγω θέλεις νιώσει

μαζύ: Ἐγὼ δὲ ξέρω ὁ ἴσκιος τίνος

ἐσῶ, εἶσαι μῆτε πῶς ἐδῶ ἔχεις σώσει βαθιά· μὰ σὰν σὲ ἀκούγω Φλωρεντίνος μοῦ φαίνεσαι σωστός: Πρέπει νὰ ξέρεις

(8) Εἰς τὴν γῆν δηλαδὴ.

(9) Ἡ γλώσσα μου, ἢ ὅποια μὲ κάνει
[νὰ μιλῶ.

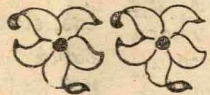
στηλώθηκαν και τούτο είχαν λαλήσει:
 Πατέρα, πιδ μικρὸ πόνου μᾶς δίνεις
 ἂν φάγεις ἀπὸ μᾶς· ἐσὺ, ἔχεις ντύσει
 τὶς ἄθλιες τούτες σάρκες· σὺ, τὶς γδύνεις:
 Ἦσυχασα μὴ ἡ θλίψη τους αὐξάνει.
 τῆ μέρα ἀπτήν και τὴν κατόπι ἐκείνης
 ἡμέρα μείναμε ὅλοι βουθαμένοι.
 Πῶς τότε δὲν ἀνοίχτης, σκληρὴ σφαίρα;
 Σὰν ἦρθαμε στὴν τέταρτη ἐπομένη
 ὁ Γάδος μου σωριάστη πέρα πέρα
 στὰ πόδια μου λαλόνας πρὸς ἐμένα
 τὰ λόγια ἀφτά: Πῶς δὲ βοηθᾶς, πατέρα;
 Κεῖ πέθανε· και ὅπως θωρᾶς ἐμένα
 εἶδα τὰ τρία λοιπὰ νᾶχουν ξεκάνει
 τὴν πέφτη και τὴν ἔχτη ἕνα πρὸς ἕνα.
 τότε τυφλὸς ψηλά τους τῶχα θάνει
 νὰ πασπατέσω ἐγὼ και ἡμέρες κείνα
 τᾶκραζα τρεῖς ἀφούχανε πεθάνει.
 Μετὰ τοῦ πόνου πιδ μπόρεσε ἡ πείνα: (14)
 Εἶπε και με ματιὲς πὺ συστραφήκαν
 ξανάλαβε τὴν ἄθλια καυκαλίνα
 στὰ δόντια πὺ στὸ κόκαλο τεθήκαν,
 καθὼς ἐνὸς σκυλιοῦ, δυνατά. Ἄϊ,
 Πίζα, αἰσχὸς τῶν λαῶν πὺ ἐγεννηθήκαν
 στὴν ώραία γῆ ὅπου τὸ Si ἀντηχάει,
 ἂν οἱ γειτόνοι ὀκνοὶ ἐξακολουθοῦνε
 γιὰ νὰ τιμωρήσουνε, ἄς πάει
 τὸ Κάπρι και ἡ Γοργὼ (15) νὰ κωνηθοῦνε

και ἄς κάμουν φράχτη στοῦ Ἄρνου τὸ
 [προστόμι
 ἔτσι ὥστε οἱ κόσμοι σου ὅλοι νὰ πνιγοῦνε.
 Γιατί ἂν τὸν Οὐγκολίνου εἶχε τὸ κόμη
 πῶς πρόδωκε τὰ κάστρα σου μιὰ κρίσις
 και τὰ παιδιὰ δὲν ὄφειλες ἀκόμη
 σὲ ἕνα σταυρὸ παρόμοιο νὰ στήσεις.
 Ἄθῶους τὰ ἀνῆλικά τὰ νιάτα,
 ὦ Θῆβα νιά, τοὺς ἔκαναν ἐπίσης
 και τὸν Οὐγκουσιὸν και τὴν Μπριγκάτα (16)
 και τὰ ἄλλα δυὸ πὺ τὸ ἄσμα μου ἀναφέ-
 ρει...

(14) Δηλαδή ἡ πείνα ἐστάθη πλέον
 ἰσχυρὰ τοῦ πόνου. Ἦ ἀπέθανε και ἐσθυ-
 σε και ὁ πόνος ἦ ἔφαγε και τὰ νεκρὰ τέ-
 κνα του.

(15) Κάπρι και Γοργὼ νησίδες πρὸ
 τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄρνου.

(16) Τὰ ὀνόματα τῶν δύο ἄλλων παι-
 διῶν τοῦ Οὐγκολίνου.

ΘΥΜΗΣΕΣ

Ὁ φίλος μου ἦτανε ἕνα χλωμὸ ἀστε-
 νικὸ παιδί ὡς δεκάξη χρονῶ, πὺ τὸ
 ξέχρωμο βλέμμα του μάταια ἔφαχνε κά-
 ποιον ἀπίθανο ὀρίζοντα ὄρασης και ἡ τρυ-
 φερὴ παιδιάτικη γαλάζια ψυχὴ του τρα-
 γουδοῦσε ἕνα παράξενο τραγοῦδι, πὺ ὁ
 ἦχος του ἦταν γεμάτος πολύτιμα κεντήδια
 φθόγγων ἕνα τραγοῦδι πὺ σοῦ κέν-
 ταγε στή θύμηση χρυσαφένια σχέδια
 κυανῶν ὀνειρῶν πὺ σοῦ προξενούσε ἀνά-
 κατα, συναίσθηματα βουθῆς χαρᾶς και λυγ-
 μικῆς λύπης.

Τὸν Ἀλέξη, ἔτσι τὸν λέγανε τὸν φιλο-
 μου, τὸν γνώρισα ἕνα καλοκαίρι πὺ πα-
 ραθέριζα σὲ μιὰ ἀπ' τὶς ξανθὲς χωματέ-
 νιες ἀμορφιὲς τοῦ Αἰγαίου, κι' ἂν και με-
 γαλύτερός του, τὸν πέραγα κάπου ἕξη
 χρόνια, γινήκαμε φίλοι.

Πρὶν τὸν γνωρίσω τὸν συντύχαινα συχ-
 νὰ στὸν περίπατο πούκανα στὸν ἄσπρο μῶ-
 λο τοῦ νησιοῦ. Καθισμένος στὰ βράχια τῆς
 παραλίας, ἀγνάντευε ὄρες πολλὲς με τὰ
 μεγάλα ξέχρωμα μάτια του τὸ ὑγρὸ ἀπει-
 ρο πὺ κινόνταν μπροστά του, πότε σὰ γα-
 ληνεμένη νεράδα και πὺ πότε φουρτού-
 νιαζε σὰν ἀχάιδευτος γυναίκειος κόρφος.

Τὸ βλέμμα του ὅμως τὸ ἦσυχο, τ' ἀ-
 λαργινό, πότε δὲν ἀγρίευε ἀκόμη και τό-
 τες πὺ τὰ κύματα τρέχοντας ἀπειθάρχη-
 τα στοῦσαν πάνω στὰ βράχια τοῦ μῶλου
 μ' ὄρμη και τὸν πιτσίλιγαν ἄσπρο ἀφρὸ
 και δροσερὲς ἀρμυριασμένες στάλες.

Μόνον καμιά φορά ἡ ματιὰ του ἄλλα-
 ζε ἀνεξήγητη ἔπαιρνε κάποια λευκόθαμπη
 ζωηράδα, στηλώνονταν πεισματικὰ στὸν
 ὀρίζοντα και σπύθηζε ἡμερες φλόγες γλυ-
 κιάς προσδοκίας...

Ἦτανε τότες, πὺ ὁ ἥλιος μάζευε τὴ
 πολύτιμη πορφύρα του, πὺ ἡ θάλασσα
 εἶχε γεμίσει ἀπὸ χρυσαφιά καμμάτια ἐφη-
 θικῆς σελήνης, πὺ οἱ γλάροι ἀρχίζαν
 νὰ ἐρωτεύονται συντροφικὰ με τοὺς ἀν-
 θρώπους, πὺ οἱ νεαροὶ τραγοῦδιστὲς ξέχυ-
 ναν τὴν γλυκιά τους φωνὴ στὸ κρυστάλ-

λινὸ κύπελλο τῆς ἀτμόσφαιρας, σὰν ὑπέρ-
 τατη προσφορά στὴν ἀγαπημένη τους.

Τότες, ἡ ξέθωρη ματιὰ ζωήρευε και
 τὸ ἰσχνὸ χλωμὸ πρόσωπο γιὰ μιὰ στιγμή
 μονάχα χρωματίζονταν με δροσεροῦς χυ-
 μοὺς κάποιας χαρᾶς, πὺ ὅμως γρήγορα
 σβύνανε σὰν στερενὴ ἠλιαχτίδα. Κι' ἔπει-
 τα, τὸ βλέμμα βυθίζονταν πάλι στή σκλη-
 ρὴ του σιγαλιά, πὺ φάνταζε σὰν πιδ βί-
 βαιη, σὰν πιδ παντοτινὴ.

Σὰν πρώτη φορά γνώρισα τὸν Ἀλέξη,
 ἡ μιλιὰ του ἀντήχησε στ' αὐτιά μου πα-
 ράξενα και σὰν κάπως γνωστή, σὰ μιὰ συ-
 νέχεια μίας λυπητερῆς μελωδίας παῦχα ἀ-
 κούσει κάποτε σὲ μιὰ συναυλία γὰ ξεχύ-
 νεται ἀπὸ τὰ ἀπαλὰ μαῦρα πλήχτρα ἐνὸς
 πιάνου και τὰ λεπτὰ εὐλίγιστα δάκτυλα
 ἐνὸς κοριτσιοῦ. Ἦ φωνὴ του εἶχε μιὰν ἀ-
 παλὴ φευγαλέα ροδόχρωμη ἠχητικότητα
 πὺ συνταίριαζε σὲ μιὰ τέλεια ἀρμονία
 με τὴ Fuga τῆς ματιᾶς του.

Ὅταν γινήκαμε φίλοι κάναμε μεγάλ-
 οὺς μακρυνοὺς περιπάτους στὰ περίγυρα
 και χαιρόμαστον συντροφικὰ τὸ χᾶιδι τοῦ
 μπᾶτη τὸ δροσερὸ νερὸ τῶν κρυφοπηγῶν
 και τὰ λουσίματα τοῦ φωτὸς πὺ ἐσπῆδα ἀπὸ
 τὶς γαλάζιες πύλες τ' οὐρανοῦ. Συντροφι-
 κὰ ἤπιαμε τὸ νέχταρ τῶν λουλουδιῶν σὲ
 μενεξεδένιους ἀμφορεῖς και συντροφικὰ
 ἀκούσαμε τὰ δροσερὰ ψυθιρίσματα τοῦ
 πράσινου δάσους, πὺ μᾶς λέγανε χίλια
 δυὸ γιὰ τὸν ἐρωτιάρη θεὸ Φαίβο γιὰ τὴ
 μικρὴ Αὐγὴ, γιὰ τοὺς ξεδιάντροπους Σά-
 τυροὺς και γιὰ τὶς περίφανες νύμφες.

Κι' ἄλλοτε πάλι, οἱ γεροφαράδες τοῦ
 μῶλου, με τὴν πλήλινη πίπα και τὸ σο-
 βαρὸ πρόσωπο, μᾶς διηγόντουσαν ἱστορίες
 τῆς θάλασσας ἀνακατεμμένες με πολλὰ
 φέμματα και λίγες βλαστήμιες, χωρὶς
 γοργόνες πὺ ρωτοῦν γιὰ τὸν Μεγαλέξαν-
 δρο, χωρὶς σιντεφένια κοχύλια πὺ κοι-
 μούνται στὰ φύκια. Κι' ἄλλοι, πολυτα-
 ξιδεμένοι ναῦτες τοῦ μουράγιου, μᾶς λέ-
 γανε γιὰ περιπέτειες στὰ ξενικά λιμάνια

καὶ χαζογελοῦσανε πονηρά, κλειόντας τὸ μάτι. Τότε ὁ Ἀλέξης θύμωνε καὶ μιὰ πικράδα χυνότανε στὰ μάτια του. Κινούσαμε καὶ φεύγαμε διαστικοὶ μακρὰ ἀπ' τ' ἄσμενα χαχανητὰ τῆς ναυτοπαρέας.

Ἦτανε πολὺ παράξενος ὁ Ἀλέξης.

Ἐνα βράδυ γυρνόντας ἀπὸνα μακρυνὸ περίπατο καθήσαμε στὴν ἀμμουδιὰ πούλαμπε σὰν νᾶτανε φτιαγμένη ἀπὸ σκόνῃ ἄστεριῶν καὶ κοιτάζαμε τὰ σκοτεινὰ γαλήνια νερά σὰν νὰ θέλαμε νὰ μάθουμε τὰ μυστικὰ τοῦ πράσινου κόσμου τους.

Ἐαφνικὰ ὁ Ἀλέξης γύρισε τὰ μάτια του πάνω μου καὶ μούπε:

Σ' ἕνα βιβλίο διάβασα αὐτοὺς τοὺς στίχους:

Δὲν νοιώθω περισσότερο

γιατὶ ἀγαπῶ

Δὲν καταλαβαίνω περισσότερο

γιατὶ σκέφτομαι!

—Θάταν πολὺ πονεμμένος ὁ ποιητὴς πού τοῦ ἔγραψε, τ' ἀπάντησα.

—Ἐγὼ, συνέχισε ὁ Ἀλέξης, κι' ἡ φωνή του ἀντήχησε σκληρῆ, κακιὰ σχεδόν, θὰ ἔγραφα:

Δὲν καταλαβαίνω περισσότερο

γιατὶ ἀγαποῦν.

—Ναί, γιατί ἀγαποῦν ἔπανελαβε, κι' ἡ φωνή του ἦταν πνιχτή, λαχανιασμένη.

—Γιατὶ νὰ μποροῦν ν' ἀγαποῦν.

—Ἐγὼ ποτὲ δὲν θ' ἀγαπήσω γιατί εἶμαι ἄσκημος, ἄσκημος πολὺ καὶ θὰ μὲ κοροϊδέψουν. Ποτέ μου δὲν μὲ χάριδεψε κανεὶς. Οὔτε κ' ἡ μητέρα μου ἀκόμα δὲν μὲ φίλησε ὅπως τὸν ἄλλο μου ἀδερφό. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ὅμως εἶναι ὁμορφος καὶ τὸν ἀγαποῦν καὶ τὰ κορίτσια καὶ ἀποζητᾶνε τὴ συντροφιά του. Ἐμένα ὅμως δὲν μὲ θέλουγε γιατί εἶμαι ἄσκημος. Αὐτὸ τόμαθα γιὰ καλά. Εἶμαι ἄσκημος, λυμπατικὸ μὲ εἶπε κάποτες ἕνας γιατρός. Κι' οἱ γύρω μου μοῦ τὰ δείχνουν κάθε στιγμῇ.

Μὲ λένε καὶ κακὸ καὶ μοχτηρὸ γιατί δὲν γελάω ὅπως κι' αὐτοί, δὲν παίζω δὲν τραγουδάω. Δὲν εἶναι γιὰ μένα αὐτὰ.

—Ἀγάπες, χαρές, τραγούδια. Δὲν τᾶχω ἀνάγκη ἐγὼ. Δὲν μ' ἀρέσει ἡ ἀγάπη....

Ἦ φωνή του χαμήλωσε κι' ἔσβυσε σ'

πεισματικὸ κλάμμα.

Σηκωθήκαμε, μιὰ ἀγωνία μούσφιγε τὸν λαϊμὸ καὶ δὲν μποροῦσα ν' ἀποκριθῶ τίποτε νὰ τὸν παρηγορίσω λιγάκι, μόνο τοῦ ψιθύρισα.

—Μὴν τὰ λὲς αὐτὰ Ἀλέξη, εἶσαι ἀκόμα μικρὸς γι' ἀγάπες. Ἀργότερα, γι' αὐτὸ νᾶσαι βέβαιος θὰ βρεθεῖ κάποια νὰ σ' ἀγαπήσει.

—Ναί ἴσως, μοῦ ἀπήντησε μηχανικὰ κι' ἡ ματιά του ἀργακύλησε στὸ σκοτάδι καὶ σβύστηκε μέσα στοὺς ὕδρατμοὺς τῆς δροσερῆς νύχτας.

Πέρασε ἕνας χρόνος ἀπὸ τότες καὶ τ' ἄλλο καλοκαίρι ξανασυνάντησα τὸν Ἀλέξη στὸ νησί. Μοιράσαμε πάλι συντροφικὰ τίς ὥρες μας καὶ τὰ δάση κι' οἱ ἀκρογιαλιεὶς ξαναδέχτηκαν τ' ἀγαρμπο χᾶδι τῶν δημάτων μας.

Μόνο πού τώρα οἱ γεροφαράδες δὲν μᾶς ἔβλεπαν καθόλου, κι' οὔτε οἱ ναυτοπαρέες τοῦ μουράγιου μᾶς λέγανε ἱστορίες παράξενες.

Ὁ Ἀλέξης τοὺς ἀπόφευγε ὅλους. Ἦταν τώρα πιὸ χλωμὸς καὶ πιὸ ἰσχνὸς ἀπὸ ἄλλοτε. Κι' ἡ ματιά του πιὸ ἀβέβαιη, πιὸ ξέχρωμη παρά ποτέ.

Δὲν μοῦ μιλοῦσε πολὺ, μ' ὄλο πού εἶμασταν μαζί ὅλες τίς ὥρες, λὲς καὶ φοβότανε τὸν ἴδιό του τὸν ἑαυτό.

Ναί κι' ἐγὼ τὸ σκέφθηκα, ἴσως βρεθεῖ καὶ γιὰ μένα κάποια νὰ μ' ἀγαπήσει.

Ἐνα δειλινὸ καθόμουνα καὶ τὸν περιμένα γιὰ τὸν συνηθισμένο μας περίπατο. Δὲν ἦρθε, μόν' ἕνας μικρὸς μούφερε ἕνα γράμμα του.

Μούγραφε «... σκέφθηκα πὼς ἡ πιὸ πιστὴ ἀγάπη γιὰ μένανε θὰ εἶναι ἡ θάλασσα πού τόσες φορὲς καλόβρα με δέχθηκε, μὲ χάριδεψε καὶ μοῦ τραγούδησε χαρούμενα τραγούδια. Αὐτὴ δὲ θὰ μὲ παραπετάξει. Αὐτὴ ἀγαπάει καὶ τοὺς ἄσκημους τοὺς λυμπατικούς. Ἔχε γειά φίλε. Καὶ γέμισε τὴ ζωὴ σου μ' ἀγάπη». Οἱ λεπίδενιες ἀχτίνες τοῦ φεγγαριοῦ πού ξεπρόβαινε μοῦ ξέσχισαν βαθεῖα τὴ σάρκα τῆς ψυχῆς μου.

ΤΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΞΩΤΙΚΟ ΤΑΞΙΔΙ

Ἀποθυμιὰ, κρυφὸς καημὸς τρώει τὴν καρδιά μου μ' ἀπονιά καὶ λυώνω ἐδῶ πού ἀσάλευτος μὲ σύντροφο τὴν ἔννοια. . .
Ταξιδευτὴς χιμαιρικὸς, ἀπλώνω ἰστία καὶ πανιά
μὲ θάλασσεσ ὀπάλινεσ μὲ κύματα ἀσημένια.

Πέρα στὸ ἀνάφλογο τὸ φῶσ καὶ οἱ διαμαντένιοι μου οὐράνοὶ
προβάλουνε σὰν ὄνειρο. σὰ γοητεία... Καὶ σάμπωσ
μέσα στὶς νύχτεσ τίς λευκέσ, κλαίει τῶν Σειρήνων ἡ φωνὴ
κι' οὐράνια τόξα γύρω μου σὰ θάμα καὶ σὰ θάμπος.

Καὶ νὰ κονταίνει κ' ἡ ἀκτὴ πού θὰ πατήσω.... ἔξωτικὴ
μιὰ χώρα ὠραία κι' ἀγνόθωρη μὲ χαιρετάει.... Καὶ πέρα
στῶν ὀριζόντων τίς γραμμέσ λὲσ καὶ τρεμίζει ἐκστατικὴ
τὰ πέπλα τῆσ τὰ ρόδινα κάποια καινούργια μέρα.

Τόπος πρωτόφαντος! πού ἐδῶ σμήνη πετᾶνε τὰ πουλιὰ
πούχουν τὰ ράμφη ἀπὸ χρυσὸ καὶ τὰ φτερά ἀπ' ἀτσάλι
πού φτερουγᾶν τόσο ψηλά!. Κι' ἔχουν ἀνθρώπινη μιλιὰ
κι' ἔχουνε μάτια ὀπάλινα καὶ μάτια ἀπὸ κοράλι

Μαῦρα τὰ ρόδα ἐδῶ πού ἀνθοῦν καὶ κόκκινα τὰ γιασεμιὰ
κι' ἀπὸ τῶν δέντρων τὰ κλαδιὰ καρποὶ γελᾶν ἀπ' ἀγάτη
καὶ μέσα ἀπὸ τίς φυλλωσσιέσ κι' ἀπὸ τῶν θάμνων τὰ κορμιὰ
κυττᾶν βαρῦθυμα οἱ ὀχέσ μὲ νυσταγμένο μάτι.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΙΡΙΜΠΕΑΣ

(Ἀπὸ τὴν προσεχῶσ ἐκδιδομένην συλλογὴν
«Μυστικὰ Μηνύματα»

Η ΜΠΑΛΛΑΝΤΑ ΤΗΣ ΠΑΓΩΝΙΑΣ

“Ηλιε μου που ήσουνα τόσο καιρό ;

—Κουράστηκαν τὰ μάτια μας
νὰ βλέπουν πέρ' από τὰ σύννεφα
τὴν ἀπατηλὴ κορμωστασιὰ
τῆς ἀπουσίας.

—“Απόστασαν” τὰ μάτια μας
νὰ δραματίζονται
τὴν ἐλπιδοφόρα παρέλαση
τῶν ἀχτίων.

Ρωτούσαμε τ' ἀστέρια που κόντευαν
στὶς φυλωσιὲς τῶν δέντρων.

Ρωτούσαμε, κι' αὐτὰ καθρέφτιζαν τοὺς
πόθους μας σὲ φωτεινὰ ἐρωτηματικά.

Γιατὶ τὰ μνήματα εἶναι ἄσπρα ;

Γιατὶ τὰ πρόβατα πεθάναν πιά στὸν
τόπο μας ;

Γιατὶ ἀπόμειναν οἱ σκελετοὶ ἀπὸ τὶς
πεταλοῦδες,

Ποὺ αὐτοχτόνησαν τὴ στερνὴ βραδεὶά
κρεμασμένες,

Σὲ μιὰ φεγγαρίσια ἀχτίνα,

Κυττώντας τὰ νοῦφαρα που κλαίγαν ;

Κι' ἀπαντοῦσε ἡ νύχτα θυμωμένη που
σπάγαμε τὴ μελωδίᾳ τῶν κουκουβάγιων,
κουνώντας ἐπιτιμητικὰ τὸν κοκκαλιάρικο
δείκτη τῆς.

Σὰν τὴ δασκάλα μὲ τοὺς μυωπικοὺς
φακοὺς τοῦ νηπιχωγείου

Καὶ μεῖς θυμώναμε.

Μεγάλοι πιά, παιδιὰ τῆς ἔχτης τοῦ
δημοτικοῦ.

Καὶ βάζαμε νηστεία σὲ μιὰν ἄκρη τῆς
ψυχῆς

τὴ δασκάλα μας μὲ τοὺς μυωπικοὺς
φακοὺς τοῦ νηπιχωγείου.

“Ηλιε μου που ήσουνα τόσο καιρό ;

Ἦσῶ ἀπὸ τὰ σηκωμένα πέτα του παλ-
του μας, εἶδαμε τὸ μεγάλο σύννεφο.

Τὸ σύννεφο τῆς σιωπῆς.

Ρουφήξαμε τὸν καπνὸ τῆς ἡδονῆς τοῦ
πρώτου τσιγάρου

καὶ στείλαμε τὶς τουλίπες σφιχτοπι-
σμένες μὲ τὰ ὄνειρά μας,

γὰ κουβεντιάσουν μὲ τὰ σπουργί-
τια που δὲν πέταξαν.

Κι' ὅμως τὸ σύννεφο ἦρθε πάνωθὲ μας.
Τὰ παιδιὰ τῶν ψηλῶν πατωμάτων κυ-
τάζαν τὸν οὐρανό.

Ἔμεις κυττάζαμε τὰ ξυπόλητα πόδια
τῶν ζητιάνων.

Κι' ὅμως τὸ σύννεφο ἦρθε.

Φύσηξε, φύσηξε.

Κι' ἔπεσε χιόνι.

Μὰ τί χιόνι !

Γέμισεν ὁ ποδόγυρός τῆς.

Γίνηκαν ἄσπρα τὰ μαῦρα τῆς μαλλιά.

Γίναν ἐξῶστες χιονόατοὶ τὰ δλέφρα τῆς.

Θέ μου.

Τὴν εἶδα καὶ ζεστάθηκα.

Κι' ἔπαιξα χιονοπόλεμο.

Μέσ' στὰ παιδιὰ, παιδί.

Ψυχὴ μου τί γίνηκε !

Οἱ καρδιές μας ταξίδευαν ἀγκαλια-
σμένες μὲ τὶς μπάλες τοῦ χιονιοῦ.

Τὰ ὄνειρά μας φλέρταραν μὲ τὶς λευ-
κὲς φαντασιὲς τῶν κεραμειδιῶν.

Καὶ συμφωνήσαμε, ἔμεις τὰ παιδιὰ,
δίνοντας σοβαρὰ τὰ χέρια.

Νὰ ψιθυρίσουμε στὸ αὐτὶ τῆς Πανα-
γιάς νὰ πέφτει χιόνι παντοτινὰ.

(Ἐσχάσαμε τὰ ξυπόλητα πόδια τῶν
ζητιάνων.)

“Ηλιε μου που ήσουνα τόσο καιρό ;
Δὲν θάδες βέβαια τὸ χιόνι που ὀγκώ-
θηκε.

Τρεῖς, τέσσερις, πέντε πιθαμές.

Σκεπάστηκεν ὁ θάλατος

(ἐκεῖνος ὀβρώμικος θάλατος μὲ τὰ κουνούπια).

Σκεπάστηκαν τὰ φτωχικὰ χαμόσπιτα
τῆς πλαγιάς.

Σκεπάστηκαν οἱ ζητιάνοι που κάποτε
εἶχαμε λυπηθεῖ τὰ ξυπόλυτα πόδια τους.

Καὶ τὸ χιόνι ἀνέβαινε, ἀνέβαινε.

Καὶ μεῖς τὰ παιδιὰ κλάψαμε.

Ποὺ πέθανε πιά ὁ θάλατος μὲ τὶς σκιὰς
τῶν καλαμιῶν,

ἐκεῖ πουρχόντανε οἱ καλλικίτταροι καὶ
παίζανε κρυφτὸ,
μὲ τῆς γιαγιάς τὰ παραμύθια.

Καὶ μεῖς τὰ παιδιὰ κλάψαμε.

Γιατὶ θαφτήκαν τὰ χαμόσπιτα καὶ
πεθάναν οἱ ζητιάνοι,

μὲ τὰ ξυπόλητα πόδια.

Κλάψαμε.—

Γιατὶ τὸ χιόνι ἀνέβαινε ἀπελπιστικά.

Κι' ὁ Πατέρας ἔξυνη τὸ πηγούνι μ' ἀ-
μηχανία.

Κι' ὁ θεὸς μόχταε νὰ βρεῖ μὲ λύσσα
τρίχα στὸ φαλακρὸ του κεφάλι.

Κι' ὅμως τὸ χιόνι ἀνέβαινε.

Ἔφτασε ὡς τοὺς ἀστράγαλους.

Ἔφτασε ὡς τὴ μέση.

Μᾶς ἀγκάλιασε τὸ λαιμό.

Μπουκώσαμε μιὰ φούχτα χιόνι καί...
πεθάναμε

Πεθάναμε ὠραῖοι

Φορῶντας τὸ λευκὸ κολάρο μὲ τὶς νυ-
φάδες.

Καὶ ρίξαμε τὸ τελευταῖο δάκρυ μας.

Μιὰ παγωμένη σταγόνα στὸ θάνατο
τῶν ψυχῶν μας...

“Ηλιε μου που ήσουνα τόσο καιρό ;

Κάναμε τὸ μνημόσυνο γιὰ τὶς ψυχές
μας, που πεθάναν.

Σταυρώσαμε τὴ δέηση τῆς παγωνιάς
μὲ τὴ λυωμένη λαμπάδα που θρήνησε.

Καὶ νοσταλγήσαμε τοὺς ἔρωτες τῆς
κυριακάτικης λειτουργίας.

“Ὅμως κι' ἐδῶ εἶναι βολετά.

“Ἦσχα κάτω ἀπ' τὸ χιόνι.

Εἶναι κ' ἡ μάνα κι' ὁ πατέρας καὶ τ'
ἀδέρφια.

Εἶναι ἀκόμα.

Τὰ παιδιὰ τῶν ψηλῶν πατωμάτων,

Οἱ ζητιάνοι μὲ τὰ ξυπόλητα πόδια.

“Αχ. Εἶναι κι' αὐτὴ.

(τὸ κορίτσι που ἀγάπησα μὲ τὰ σκο-
τεινὰ μαλλιά καὶ τὰ φλογερὰ μάτια)

“Ὅλοι μας.

Μέσ' τὸ χιόνι.

Χωρὶς ἰδανικά.

Σωστὰ ἀγάλματα που πάψαν νὰ περι-
μένουν πνοή.

Ἀπομεινάρια μιᾶς τέχνης μὲ τὸ αἶ-
σθημα τοῦ λευκοῦ.

“Ηλιε μου...

Βούτζε τὶς καμπάνες τῶν ἀστρον, που
περιμένουν νὰ φύγουν τὰ σύννεφα γιὰ νὰ βροῦν.

Μήγυσε στ' ἄστρα πὼς τὸ χιόνι θ' ἀ-
νέβει νὰ σκεπάσει κι' αὐτὰ.

Μήγυσε στὸν κόσμο.

Πὼς οἱ μικροὶ Χριστούληδες μὲ τὰ γα-
λάζια μάτια, τρύπωσαν τώρα στὰ κάστραμας.

Κα. διδάσκουν τὴ ζεστασιά.

Μήγυσε.

Πὼς ὁ Θεὸς τῶν πρόχειρων εἰκόνων
ἦπτε ὄλο τὸ νέχταρ τῆς ἀποθήκης του

καὶ παίζει τοὺς μολυβένιους στρατιῶτες
τῶν παιδικῶν ἰδανικῶν.

Μήγυσε.

Πὼς ὁ παιδικὸς συμμαθητὴς ὁ Ὀρ-
φέας πούταν τελευταῖος στὸ μάθημα τῆς

Λογικῆς.

Ἦρθε καιρὸς νὰ σταυρωθεῖ στὸ Γόλγοθα.

Πὲς ἀκόμα.

Πὼς ἡ μάνα μου ἀναψε τὸ μαγκάλι
τῆς ἐλπίδας, ἔβαλε τὰ φύλλα τῆς καρδιάς

τῆς γιὰ προσάναμα.

Κι' ὄνειρεύτηκε τὰ παιδιὰ τῆς μὲ
παπούτσια.

“Ηλιέ μου που ήσουνα τόσο καιρό ;

Τῆς ζεστασιάς ἢ ἀπουσία
τῶν ἀχτίων ἢ ἀπουσία

ἢ δική σου ἀπουσία
μᾶς θανάτωσε.

Θαφτήκαμε στὸ χιόνι.

Γινήκαμε ὠραῖοι.

Σὲ βλέπουμε στ' ὄνειρό μας
μὴν ἔρθεις πιά.

Τί νὰ σὲ κάνουμε ;

Θὰ λυώσεις τὰ χιόνια.

Καὶ θὰ προβάλλουν οἱ σκελετοὶ μας
μὲ τὶς ἀδειες κόγχες καὶ τὰ δλόρθα στέρνα.

Πρώτα κρυώναμε.

Τώρα ἡ μορφή τοῦ ὄνειρου μᾶς ζεσταίνει.

Δὲν σαλεύουμε
οὔτε μιλάμε

κιὼμω τραγουδάμε

(Δὲν ξεχνάμε)

Τὰ παιδιὰ τῶν περασμένων

τῶν ξεχασμένων

τὰ δικά σου τὰ τραγούδια

τὰ ζεστά.

“Ηλιέμας

ἀφοῦ δὲν ἦρθες

Μὴν ἔρθεις πιά.

—ΤΑΣΟΣ ΛΙΓΝΑΛΗΣ

ΗΤΑΝ ΑΝΟΙΞΗ

Ήταν άνοιξη—θυμάσαι; κι' ήταν ένα παραμύθι

Ένα μεγάλο παραμύθι χωρίς τέλος.

Ένα θρόϊσμα τόν κήπο είχε ταραξεί.

Τ' όνομά της είχε ή άνοιξη χαράξει

Στῶν άνθισμένων κρίνων το λευκό μάρμαρο

Στὸ περιβόλι τῶν παιδιῶν μετὰ σκοῦρα μάτια.

Ένα μεγάλο παραμύθι χωρίς τέλος

Έφερε τ' άγέρι στὰ γλαυκά φτερά του

Κι' έφερε τὸ χελιδόνι τὴ χαρά του

Γιὰ τὶς φυλλωσιές τῶν δένδρων τρελλοτραγουδο.

Ήταν άνοιξη—θυμάσαι; τραγουδοῦσε ὁ κρίνος

Ένα μεγάλο παραμύθι χωρίς τέλος

Τραγουδοῦσανε κι' οὶ φυλλωσιές τοῦ κήπου

Κι' έτρεμε σβύνωντας ή γλαυκή σιγή πού

Στῶν παιδιῶν τὰ μάτια θύμιζε τὴν άβυσσο.

Ήταν άνοιξο θυμάσαι; κι' ήταν παραμύθι

Ένα μεγάλο παραμύθι χωρίς τέλος

Τῆς δροσερῆς άγάπης άνατριχίλα

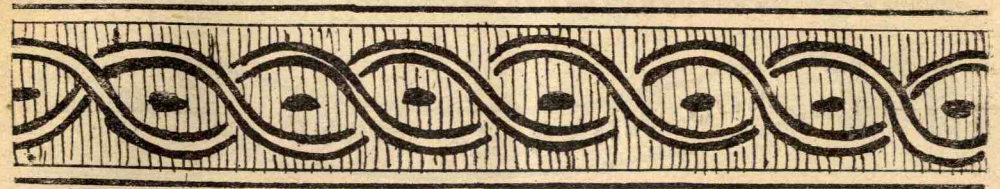
Μιὰ τρελλ' ήλιαχτίνα στὰ πράσινα φύλλα

Στὰ νέα μάτια τῶν παιδιῶν ζεστὸ τραγούδισμα.

Ήταν άνοιξη—θυμάσαι; κι' ήταν παραμύθι

Ένα Μεγάλο Παραμύθι χωρίς τέλος.

ΑΓΝΤΑ ΓΑΩΡΓΟΥΛΗ

ΦΕΥΓΑΛΑΙΟ

Κάτι άντηχει
μέσ' τὴ γαλήνη
βαθειά στοῦ δάσους τὴ σιγή

σὰ μουσική
πού άργά ξεχύνει
καθάρου κρύσταλλου πηγῆ

Καὶ μυστικά
ένῶ άναδίνει
άπόκοσμο ήχο ή σιγαλιά

γοργοκύλα
καὶ συγοσβύνει
ή άγνή πού ζήσαμεν χαρά

ΦΩΝΕΣ

Ποῦ μετὰ καλεῖς
δίχως αντίλαλο
καθάρου τῆς πνοῆς νὰ νοιώσω
μέσ' στῆς ψυχῆς
τ' άνάερο φύσημα
πού στέλνει τῆς πηγῆς τὸ δρόσο;

Άχνα πνοῆς
μέσ' άπ' τὰ σύννεφα
άν καρτερεῖς φτερά ν' άπλώσω
τῆς χαραυγῆς
τὸ φῶς πού έπόθησα
μη μου στερεῖς νὰ τ' άνταμόσω

Ο ΠΟΝΟΣ ΤΟΥ ΧΑΜΟΥ

Μέσ' στῆς μνήμης θὰ χαθεῖ
τὶς πλαγιές πού μακραίνουν

σὰ θὰ σβύσει άπ' τὴν άφή
κι' άπ' τὰ μάτια πού υγραίνουν.

Θὰ περάσει σάν πνοή
πρωῖνης αὔρας χάδι,

πού θὰ φέξει σὰ γραμμὴ
άστεριοῦ στοῦ σκοτάδι.

Κι' ή θλιμένη άπαντοχή
τῆς χαρᾶς πού σετ μαίνει

κι' ή χαμένη μας ζωή
στὴ φυγή πού μάς δένει.

ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΜΑΚΗ

Έμμεση απάντηση στον κ. Τάκη Έμμ. Κωνσταντινίδη.

Αγαπητέ μου κύριε Ραχούτη, στην «Νεανική Φωνή» του Φεβρουαρίου, ο συνεργάτης σου κ. Τάκης Έμμ. Κωνσταντινίδης γράφει ένα ανοιχτό γράμμα στον κ. Ξενοπούλου, απ' αφορμής του άρθρου του σεβαστού ακαδημαϊκού «ο Παλαμάς από κοντά» που δημοσιεύτηκε στο τεύχος της «Νέας Έστίας» το αφιερωμένο στον εθνικό μας ποιητή.

Επειδή ξέρεις πόσο αγαπώ τη «Νεανική Φωνή» την ώραία της προσπάθεια και τους ενθουσιώδεις συνεργάτες της, θα μου αναγνωρίσεις έλπιζω, το δικαίωμα να διατυπώσω από τις στήλες της τις σκέψεις που μου προκάλεσε το γράμμα αυτό.

Κ' ύστερα σάν λίγο πιό «παληός» που είμαι από σάς, μπορεί από κάποιες ταπεινές μου γνώμες να βγάλετε συμπράσματα κάπως ωφέλιμα, και χρήσιμα για τη μελλούμενη εξέλιξή σας.

Δέν θά έκταθώ πολύ, αν και θάχα πολλά να είπω γύρω απ' αυτό το γράμμα. Σέ λίγο μόνο θά σταθώ, για λίγα θά μιλήσω.

Γράφει λοιπόν ο κ. Τάκης Έμμ. Κωνσταντινίδης: «Εξ άλλου με ποιό δικαίωμα ο κ. Ξενοπούλος αποκαλύπτει όλες αυτές τις λεπτομέρειες της ζωής του ξεύγου; Μήπως για χάρη της ιστορίας;» Πιό κάτω «Ίσως σέ πολλούς μειωθεί ο θαυμασμός κ' η αγάπη για τον εθνικό μας ποιητή». Άλλοδ' «Επίσης ο κ. Ξενοπούλος λέει σ' εκείνους που θά εξετάσουν το έργο με σχολαστικότητα επιστημονική και θά θέλουν να πούν και να λεπτολογήσουν να φανεί πώς είναι απλώς ένα μεγάλο δημιούργημα και τίποτ' άλλο».

Περιορίζομαι ένδεικτικά στις σύντομες αυτές περικοπές, για να μη δώσω μεγάλη έκταση στις λίγες γραμμές μου και στο ζήτημα που τις προκάλεσε. Ας αρχίσουμε από την πρώτη έκείνη που αφορά τό «δικαίωμα του κ. Ξενοπούλου».

Δέν πρέπει πότε να ξεχνάμε, αγαπητέ μου κ. Ραχούτη, πώς κάθε πνευματικός άνθρωπος, και ο κ. Τάκης Έμμ. Κωνσταντινίδης, κ'

εγώ, και, συνεπώς, (έτσι δέν είναι;) κ' ο κ. Ξενοπούλος, έχει κάθε δικαίωμα να μιλάει για οποιονδήποτε πλευρά, μικρή και μεγάλη, τυπική ή ουσιαστική, γνωστή ή άγνωστη, ήθικη ή ανήθικη, που αφορά τό έργο ή τη ζωή ενός άλλου πνευματικού ανθρώπου και μάλιστα καλλιτέχνη. Κι' όχι μονάχα έχει πάντα τό αναφαίρετο τό δικαίωμα, μα και την επιταχτική υποχρέωση να τό κάνει, για να διευκολύνει έτσι περισσότερο τη μελέτη και την κατανόηση του ανθρώπου και του έργου του, (που είναι τόσο σφιχτά δεμένα), και να συμπληρώνει με την εξήγησή του ενός την κατανόηση του άλλου. Όλοι όσοι ασχολήθηκαν με τη ζωή και τό έργο των μεγάλων δημιουργών μας έδωσαν, για την πληρέστερη κατανόηση και των δύο, ένα σφρό λεπτομέρειες που φαινομενικά μόνο αφορούσαν την ιδιωτική, την κρυφή τους που προτιμάς ζωή, μα που σ' αλήθεια αποτελούσαν στοιχεία πολύτιμα, για την όρθή και πλήρη κατανόηση του έργου τους. Δέν θέλω έδω ν' αναφέρω αναλυτικά και συγκεκριμένα παραδείγματα, γιατί είναι άπειρα κ' όλοι θάχουμε ύπ' όψη μας όρισμένα. Αν διάβασει κανείς βιογραφίες του Goethe, του Vill Ion, του Λαμαρτίνου, του Musset, του Rimbaud, του Βερλαίν, του Σολωμού, του Καδάφη κ' άλλων πολλών ακόμη, άμετρη των, θά βρει μέσα τους ένα σφρό λεπτομέρειες «οίκιακής φύσεως, κ' ακόμα πιό άπόρρητες, του όλης τους όμως έχουν μια μεγάλη κ' αναμφισβήτητη αξία: πώς έκτελούν δηλαδή, ποιά λίγο ποιά πολύ, στην πληρέστερη κατανόηση και στην προπύμνη τοποθέτηση του κρινόμενου έργου. Δέν πρέπει λοιπόν να ξαφνιαζόμαστε και να κατηγορούμε κείνους που μας μιλάν για τέτοιες λεπτομέρειες, όσο κ' αν φαίνονται, από πρώτη έπαφή, τσουχτεροί. Έχουν κ' αυτές τό λόγο τους, τη χρησιμότητά τους, την αξία τους. Και κ' όμως μια φορά τό φανέρωμα μιας αδυναμίας ή ενός ελαττώματος του καλλιτέχνη συντελούν πολύ στην καθιέρωση της φήμης και την δόξα και την αξία του ποιητή, μα και την ιστορικήν ακρίβεια, για την οποία τόσο ενδιαφέρεται ο κ. Τάκης Έμμ. Κωνσταντινίδης.

Έρχομαι τώρα στη δεύτερη περικοπή απ' τό γράμμα του έκλεχτού συνεργάτη σου κείνην

που λέει πώς ίσως (απ' αυτές τις λεπτομέρειες) μειωθεί σέ μερικούς η αγάπη κ' ο θαυμασμός για τον εθνικό μας ποιητή. Σ' αυτή θά σταματήσω λίγο, πολύ λίγο. Γιατί θεωρώ πώς άθελά του ο κ. Τάκης Έμμ. Κωνσταντινίδης έγραψε κάτι τό μειωτικό, τό υποτιμητικό για τό έργο του μεγάλου μας ποιητή. Άλλοίμονο αν η αγάπη μας κ' ο θαυμασμός μας για τό έργο του εθνικού μας ποιητή εξαρτάται, μειώνεται ή και μεγαλώνει, από κάτι τέτοιες λεπτομέρειες. Κι' αν ο αγαπητός συνεργάτης που έχει ύπ' όψη του μερικούς που μπορούν να υποστούν τέτοια επίδραση, του δεβαιώνω ύπεύθυνα και μ' όλη μου τη φυγή πώς τό έργο του Παλαμά δέν θά χάσει τίποτα από την αξία του, χάνοντας κάτι τέτοιους «μερικούς» θαυμαστές. Άλλοίμονο...

Τώρα δυό λόγια για την αντίληψη του κ. Ξενοπούλου όσον αφορά τό επίθετο «Αθάνατο» που έχει γραφτεί στην πλάκα του σπιτιού στην όδον Άσκληπιού. Ο σεβαστός ακαδημαϊκός δέν θέλει διόλου να πει ή να ύπονοήσει πώς τό έργο του Παλαμά δέν είναι άθάνατο. Είναι γνωστός έδω και πνήχτα χρόνια, ο άπερίοριστος θαυμασμός κ' η βαθύτατη αγάπη που τρέφει ο κ. Ξενοπούλος για τό έργο και τό πρόσωπο του εθνικού μας ποιητή. Τό μόνο που θέλει να πει είναι πώς δέν ταιριάζει οι σύγχρονοι να δίνουν τό χαρακτηρισμό του άθανάτου σ' ένα έργο που τόσο πρόσφατα έχει γραφτεί, και πώς τον χαρακτηρισμό αυτό μονάχα ο χρόνος κ' η δοκιμασία του μπορούν να τον δώσουν. Και πιστεύω πώς και σ' αυτό δέν έχει άδικο ο σεβαστός ακαδημαϊκός. Μπορούσε αξιόλογα τό έργο, και μάλιστα στην πλάκα της όδου Άσκληπιού, να χαρακτηριστεί σάν μεγαλόπνοο, θαυμαστό, ή κάτι ανάλογο, χωρίς καθόλου απ' αυτό να μειώνεται ή πανελληνία, ή εθνική του αξία και σημασία. Τό «Αθάνατο» ο χρόνος μόνο τό καθιερώνει κ' ή ιστορία μόνο τό γράφει. Έτσι νομίζω πώς είναι.

Δυό λόγια ακόμα για την περικοπή που μιλάει για «επιστημονική σχολαστικότητα». Κ' έδω νομίζω πώς ο κ. Τάκης Έμμ. Κωνσταντινίδης παρεξηγεί πρόσωπα και πράγματα, ή πιό σωστά, άγνωστ' πρόσωπα και πράγματα. Γιατί αν ήταν άλλοιως θά ήξερε πώς ο κ. Ξενοπούλος, όχι μόνο τώρα, καθώς άλλοι πολλοί πρόσφατοι και αυτόκλητοι θαυμαστές και συνήγοροι του Παλαμά, παρά πριν από πνήχτα χρόνια, κ' ως τό θάνατον του εθνικού μας ποιητή, στάθηκε ο πιό θερμός κ' ο πιό πιστός θαυμαστής του. Και πώς σ' εποχές πο- άλλοι τον έβριζαν και τον κατηγορούσαν και τον καταδιώκανε, εκείνος ξεπαθώνε με τό λόγο του για να υπερασπίσει τον άνθρωπο, και για να διατρανώσει τον θαυμασμό του προς τον

ποιητή. Αύτά είναι τά πρόσωπα και τέτοια τά πράγματα.

Μ' όλ' αυτά πιστεύω πώς ο κ. Τάκης Έμμ. Κωνσταντινίδης δέν έγραψε τό γράμμα του για να θίξει τον σεβαστό ακαδημαϊκό. Και πώς σκόπος του μοναδικός ήταν να διάφωτισει και να λύσει όρισμένες άπορίες του.

Μά πιστεύω πώς σέ τέτοιες περιπτώσεις και μάλιστα όταν δέν ξέρουμε καλά πρόσωπα και πράγματα, τά «ανοιχτά γράμματα» δέν είναι ο κατάλληλος δρόμος. Ένα ταχυδρομικό, ένα «κλειστό γράμμα» θά μπορούσε καλύτερα να διάφωτισει τον κ. Τάκη Έμμ. Κωνσταντινίδη και ν' απαλλάξει έμένα από μια τόσο αδύναμη και φτωχική υπεράσπιση του σεβαστού μου ακαδημαϊκού και δάσκαλου

Πάντα δικός σας
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΪΑΝΟΣ

Γ. Γ.

Ο σεβαστός ακαδημαϊκός που διάβασε τό γράμμα του κ. Τάκη Έμμ. Κωνσταντινίδη, μου είπε πώς οι διατυπούμενες σ' αυτό άπόψεις άσχετα από την παρεξήγηση του άρθρου που είχε δημοσιέψει στην «Νέα Έστία», του έδωσαν μεγάλη χαρά, γιατί φανερόνουν αγάπη, εύλάβεια και θαυμασμό για τη μνήμη και τό έργο του εθνικού μας ποιητή.

Στό γράφω κ' αυτό γιατί ξέρω πώς θά ευχαριστήσε κ' έσένα και τον κ. Τάκη Έμμ. Κωνσταντινίδη.

Γ. Κ.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Γιάννη Άνδρονόπουλου :

**Ο Έβδομος Ουρανός—Διηγήματα
Αντώνη Βευσβούνη :**
Προμήνευμα—Μυθιστόρημα

Η εποχή μας είναι ή πιό άνήσυχη εποχή του αιώνα μας. Ο άνθρωπος στέκεται αντιμέτωπος με τά πιό μεροδαιμένα προβλήματα που του προσφέρει ή ζωή, θυσιάζει και θυσιάζεται, κατεβαίνει στον άγώνα της για να εξασφαλίσει λίγες ώρες καλές και ξεοδεύει τον έυστό του στην υπέρτατη ανάγκη της αυτοσυντήρησης. Ός τόσο ή εποχή μας θά μπορούσε να όνομαστέι ήρωική, καταφέροντας να προσαρμόζεται μέσα στην άσφυκτική άτμόσφαιρα του πολέμου που κυριαρχεί ένα γύρο στη μικρή μας Έλλάδα. Και ήρωες θά μπορούμε να όνομαστούμε όλοι έμεις, μα περισσότερο απ' όλους ο καλλιτέχνης που ζει άπομονω-

μένους στις άνήσυχες τούτες ώρες που διατρέχουμε, δημιουργώντας το έργο ενός νέου πολιτισμού, με τη σμίλη του αν είναι γλύπτης, με το πεντάγραμμό του αν είναι μουσικός, με τα γραφτά του αν είναι συγγραφέας. Ο τελευταίος είναι κι' ο ισχυρότερος γιατί ο λόγος είναι εκείνος που έχει τη δύναμη να δώσει με το χείμαυρό του μια νέα κατεύθυνση στη ζωή μας. Η εποχή μας λοιπόν έχει άπαιτήσεις απ' εκείνον που παρουσιάζει στο κοινό ένα καινούργιο βιβλίο. Και άπαιτήσεις τέτοιες που δεν λογαριάζει επίεικεια και λυπημό «Έχοντας λοιπόν υπόψη να μιλήσω για τη διηγήματα του κ. Αηδονόπουλου» «Έβδομο Ουράνο» γραμμένα τα περισσότερα μέσα στο στριβίλο του πολέμου, με πικρία μου βλέπω ότι στα σύνολό τους στέκονται άισα και χωρίς το στιβαρό εκείνο στοιχείο που ζητάει η περίπτωση. Δεν έχει κατανοήσει ο άνθρωπος το πνεύμα που δημιουργήθηκε ύστερα απ' τις αλεπάλληλες δυστυχίες που μας χτύπησαν και σά να στέκεται στο περιθώριο όλων αυτών, μάς δίνει μέσα στα έφτά του διηγήματα μια χλιαρή ατμόσφαιρα ασύγχρονη με την εποχή που διψάει για κάτι νέο, δυνατό. Η νοσταλγία των περασμένων, το ξαναβουισμό αυτό στην παιδική, την εφηβική ζωή, στους πρώτους έρωτικούς παλμούς που νοιώσαμε, είναι η ασύγκριτη χαρά του συγγραφέα όταν κατορθώσει να το ξαναφέρει στην επιφάνεια, όταν καταφέρει να το ξαναζωντανέψει κάτω απτή δύναμη του λόγου του το χρονικό της εφηβείας του. Τα διηγήματα του κ. Αηδονόπουλου έχουν μια παιδική αφέλεια, μια ποίηση λεπτή που δεν φέρνει όμως το παραμικρό άγγιγμα στην ψυχή. Η επιστροφή στο παρελθόν, το ψυχικό αυτό υλικό, μαζεμένο πολλά χρόνια στα βάθη μας, ζητάει μια πιο ήρωική έξορμηση, μια υποβλητικότητα μεγαλύτερη για να κυριαρχήσει πάνω μας ή συγκινήσή του, να μην περάσει επιδερμικά και χαθεί όσο κι' ο λίγος καπνός στον ορίζοντα. Στην «Εροϊσα» του Πολίτη υπάρχει αυτό το ξαναβουισμό, μεστό από ποίηση και ήρωισμό. Θα μπορούσε κανείς να σκύψει να φιλήσει τις σελίδες του με δέος. Το ίδιο και για την «Αιολική Γη» του Βενέζη που κυριαρχεί η φωνή της καρδιάς σά θύελλα μαινόμενη σε σολοκαιριάτικη νύχτα. Το γράψιμο του κ. Αηδονόπουλου έχει μέσα του

πολύ από συγκεκριμένο, είναι νοητό ως την παρεξήγηση και δεν άπασχολεί στο παραμικρό τη σκέψη που στοχαστική στέκεται πάνω απ' την γραμμή για να βρει το βαθύτερο νοημα που δεν υπάρχει. Μολονότι ο συγγραφέας κατέχεται από κάποια έσωτερική άπασχοληση, εν τούτοις καταφέρει να μάς σταματά στα σύνορα της μυστηριώδικιας χώρας που λέγεται ψυχή. Δεν μάς άφίνει να μπούμε. Όσοσο μέσα στον «Έβδομο Ουράνο» υπάρχουν σελίδες γραμμένες με άναμφοβήτητα ευαισθησία, μάς δίνεται μια κλίμακα ειλικρινών εφηβικών συναισθημάτων που προμηνύουν αισιόδοξια για την τύχη του συγγραφέα. Δεν υπάρχει άμφιβολία πως στην «Νυχτερινή Μουσική» το άξιο προσεχτο αυτό διήγημα, που είναι και το καλύτερο της συλλογής, ζει και το πολύ ανθρώπινο που παει να άγγισσει τα όρια της συγκίνησης μέσα στην ατμόσφαιρα που δημιουργεί η μελαγχολία της κ. Αάουρι καθώς τα γερικά δαχτυλά της χτυπούν σκορμα με ασύγκριτη τέχνη τα κόρτα του πιάνου της. Εκεί μέσα υπάρχει κάποια ποικιλία έσωτερική, το αίσθημά του που τον συνδέει με τα πράγματα γίνεται άληθινο και περνάει άνάμεσα από τα πιο δυνατά στοιχεία της ιδιοσυγκροσίας του συγγραφέα. Σόλα τάλλα είναι μονοκόμματος, χωρίς μεταπτώσεις ή έναλλαγές. Πάντως ο κ. Αηδονόπουλος είναι προικισμένος με το γνήσιο ταλέντο της τέχνης που θα στερήσει μια μερα στην ολοκληρωτική κατακτιση. Για να πετυχή όμως αυτό πρέπει να κατεβεί απ' τον έβδομο ουράνο που βρίσκεται άνεβασμένος και να πατήσει στερεά το ιδρωμένο χόμα της εποχής μας που κάτω απτή σκληρή της φλούδα κρύβει τη θανατερή ποίηση του σίδηρου και της φωτιάς. Τότε θα βρεθεί άνάμεσα στους ανθρώπους.

Αντίκρου στη ζωή, το βιβλίο του κ. Βουοβ. στέκεται σαν ένα έρωτηματικό χωρίς άπάντηση. Η προσπάθειά του να μπει στον έσωτερικό κόσμο των ανθρώπων που δημιουργησε, είναι υπόθεση που θέλει κόπο για να νοιώσει κανείς την έπιτυχία ή την άποτυχία του. Οι άνθρωποι του αυτοί, απ' τις πρώτες κιόλας σελίδες που διαβάζουμε, παίρνουν διαφορετικό νόημα από κείνο που θέλει η πραγματικότητα και οι

κεντρικοί του ήρωες, κινούνται σ' ένα κλειστό χώρο αισθησιασμού που δεν πέρνει συγκεκριμένη μορφή παρά μονάχα στο τέλος του βιβλίου. Ο Άλέξης με τον εφηβικό του έρωτα για τη θεία Γιάννα, τον έρωτα αυτόν που του στέκεται ολέθριος σ' όλο το διάστημα του παραθερισμού της στο νησί, η Λία με το πρωτόνοχο άνθος της αγάπης της για τον Άλέξη κι' ο ένοχος πόθος της θείας Γιάννας για το νεαρό άνοψό της, δημιουργούν μιά ατμόσφαιρα άσφυκτική πολλές φορές που πάει να ξεφωνήσει κανείς από άγανάκτηση για τις κοινωνικές άλυσσιδες που μάς συνθλίβουν. Αυτό είναι μια έπιτυχία του συγγραφέα, ένα κατόρθωμα άληθινό. γιατί μέσα στις πιο άσυμβίβαστες και τις πιο άντιφατικές άπόψεις που παρουσιάζει το βιβλίο, μάς δίνει κατά βάθος το μυστικό νόημα του ψυχολογικού μυθιστορήματος. Ο Άλέξης και η Λία, παιδιά άκόμα που δεν έχουν μπει στη συνείδηση του έαυτού τους, όδοιπορούν μες στην όμιχλη του πρώτου έρωτικού τους αίσθήματος κι' άγλαίουν την πάσα τους ώρα με το πύθος εκείνο που καίει και μεθά τις καρδιές. Δεν ξαίρω από πια άφτηρία ξεκίνησε ο κ. Βουοβούνη για να γράψει το «Προμήνεμα» του, ίσως το νεότερο άγγλικό μυθιστόρημα του έδωσε την πρώτη βάση, όστόσο η έπίδραση της «Εροϊσα» του Πολίτη διαγράφεται καθαρά στις γραμμές του, έρχεται σά μια συνέχεια να πούμε της δικής του τεχνοτροπίας, σαν πρόταση συνόλου της, κρατώντας βέβαια τις άνάλογες άποστάσεις στο αυθαίρετο αυτό πλησίωμα που τους κάνα. Αντίθετα από την «Εροϊσα» που μάς παρουσιάζει καταστάσεις και γεγονότα χωρίς σχεδόν κανένα σύνδεσμο μεταξύ τους, που όλα τα πρόσωπα και πράγματα κινούνται άμφίβολα σε μιά ατμόσφαιρα όνειρου, το «Προμήνεμα» περνάει καθαρίο μέσα στη νεαρή ιδιοσυγκροσία του συγγραφέα και διοχετεύει στο βάθος μας όπως και κείνη, μια συγκίνηση λεπτή και ραφιναρισμένη που μεθά και ναρκώνει. Θέλοντας να βρει διέξοδο στα δικά του αίσθήματα, τα άποθηκευμένα από καιρό μέσα του, ο κ. Βουοβούνης μάς έδωσε τον Άλέξη, μια μορφή άνάκατη από μυστικοπάθεια και ρεαλιστική όρμη, περιγράφοντας το χρονικό της εφηβείας του, στο ήρωικό κάλπασμα του χρόνου, που δεν του στέργει την ποιότητα της

πρώτης του ώης. Το πρόβλημα της πεζογραφίας μας, όπως τίθεται σήμερα, στέκεται άντιμέτωπο με την άνήσυχη εποχή μας και χτυπιέται κατάσθηθα με την παροδοση. Πετώντας στην άκρη το πρόωταρχικό της καλούπι, ξεπηδάει σά φλόγα μέσα απ' την ίδια της τη φωτιά και μάς δίνει τις πιο άπροσδόκητες συγκινήσεις, τα πιο άπίθανα αίσθήματα, στο πλαίσιο μιάς νέας κατακτητικής τέχνης. Ο κ. Βουοβούνη ξεφεύγει απ' το άναγκαστικά πειθαρχημένο πνεύμα της, προσαρμόζεται στα καινούργια της είδωλα, θέλοντας να έξυπηρετήσει μια κριτάσταση όχι άκόμα καλά ζυγισμένη, μα που η πλάσιγγα δείχνει την σύντομη στάθμη της. Το διάβασμα λοιπόν του άληθινού αυτού βιβλίου είναι πιθανόν να χεί άφσει ψυχρούς πολλούς άναγνώστες προικισμένους με λεπτή αίσθηση και διορατικότητα κι' αυτό έπειδή είναι πολύ δύσκολο να νιώσει κανείς τη γοητεία του έξαίστου παλμού που χτυπά στην καρδιά του καινούργιου και που τους στέκεται ξένος άκόμα στην ιδιοσυγκροσία τη δοκιμασμένη ως έπί το πλείστον πάνω στο στερεορυθμό της παραδοσης. Βέβαια το «Προμήνεμα» δεν βγήκε ολοκληρωμένο απ' τη μήτρα του, έχει τις αδυναμίες του σε πολλές μεριές, άνισο καμιά φορά και με άτέλειες που φέρνουν όδύνη μέσα στο σύνολο της όμορφιάς του. Όσοσο μένει άνεξάρτητο το γεγονός ότι ο συγγραφέας του όόθηκε με θέληση να φέρει ένα καινούργιο μήνυμα στον πεζό λόγο και να τον δαμάσει κάτω απ' το άτσάλι της πέννας του. Το «Προμήνεμα» είναι το βιβλίο που δίνει σε μιά άλυσίδα τα πιο άνόμα αίσθήματα και καταφέρει να βγάλει στο φώς ένα μεγάλο μέρος απ' το υποσυνείδητο που σαλεύει μέσα μας τυφλά. Δεν υπάρχει άμφιβολία. Ο κ. Βουοβούνης με το δυναμικό ταλέντο του, θ' άφσει άνάγλυφο τόνομά του στα χρονικά της λογοτεχνίας μας. Και θα του αξίζει. Γιατί είναι κιόλας μπορεί να πεί κανείς, ο συγγραφέας που κατανόησε την εποχή μας.

ΓΙΑΝΝΗΣ Β. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΣΗΜ. Στο έρχόμενο τεύχος κριτική για τα «Επεσόδια» του Α. Καθδατζή και για το «Έαρινό» του Άγγέλογλου.

ΓΑΛΛΙΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ἡ Ἑταιρεία τῶν Λογοτεχνῶν ἀπένευμε τὰ 4 βραβεῖα τῆς—ἓνα γιὰ τὸ μυθιοτόρημα καὶ τρία γιὰ τὴν ποίηση—σὲ τέσσερες συγγραφεῖς αἰχμαλώτους.

—Δυὸ μεγάλοι τόμοι πρὸς τιμὴν τοῦ Marcel Proust, ποὺ πέθανε πρὸς τριετίας, ἐκδόθησαν ἀπὸ τῆς «Ἐκδόσεις τῆς Γαλλίας». Ὁ πρῶτος τόμος περιέχει κείμενα τοῦ Paul Valéry, Edmond Jaloux.

—Τὸ περιοδικὸ «Coulennes» ἐδημοσίευσεν εἰδικὸ τεύχος μὲ τὸν τίτλο «Τὰ προβλήματα τοῦ μυθιοτορήματος»

—Ἐφέτος θὰ εἶναι ὁ χρόνος τοῦ Andrea Chénier, ποὺ κατατομήθηκε πρὸ 159 χρόνων, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1794.

2ο ΘΕΑΤΡΟ

—Τὸ μεγάλο βραβεῖο μεταφράσεως τῆς Ἑταιρείας τῶν Λογοτεχνῶν, δόθηκε στὸν Γαβριέλ Boissy γιὰ τῆς «Ἐρωτικές τῆς Σενεκα ποὺ παίχτηκαν στὸ θέατρο τοῦ Chaillot.

—Ἐπαῖξαν στὸ Ὄδον τῆς «Τραχίνιες» τοῦ Σοφοκλέα κατὰ ἐλεύθερη μετάφραση τοῦ Αὐγούστου Dupouy.

—Ὁμιλὸς Ἑλλήνων σπουδαστῶν ἐπαῖξε στὸ θέατρο Pigall τὴν «Κατάρτα» τοῦ Κώστα Δαγλίτη, (διδάκτορα τῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων). Τὰ δνόματα τῶν νεαρῶν ἐρασιτεχνῶν ποὺ ἐρμήνευσαν αὐτὸ τὸ ἔργο τῆς ἑλληνικῆς ἐμπνεύσεως (ἢ σκηπὴ γίνεται στὸν Πειραιᾶ) εἶναι: Δίδες Παπαδοπούλου καὶ Ἀκύλογλου, Κοι Κοντογιάννης, Λιώσης, Λούρος.

—Ἡ κριτικὴ ἐσαχολοῦθε νὰ υπογραμμίζει τὴν ἐπιτυχία τοῦ «Παλουτσιῶ ἀπὸ σατέν» τοῦ Claudel, «μίας ἀπὸ τῆς λεπτότερας παραστάσεις ποὺ ἰδῶθησαν ποτές στὸ Γαλλικὸ Θέατρο. Μ' ὄλο τὸ μᾶκρος τῆς παραστάσεως (σχεδὸν 5 ὄρες, 82 εἰκόνες 92 κοστουμιά), κατὴν ὑψηλὴ ἐμπνευση τοῦ κειμένου, τὸ κοινὸν παρατηρεῖ ὁ Roland Purnal, τὸ ἀκούει χωρὶς νὰ χάσει συλλαβὴ καὶ τέλος ἐπευφημεῖ μ' ὄλη του τὴν καρδιά. Ὑπογραμμίζεται ἡ σημαντικὴ προσπάθεια ἐρμηνείας, τῆς ὁποίας ἀπαιτεῖται ἡ ὁμοιογένεια καὶ ἡ σοβαρότης. «Στὸ ὄλο τοῦ Rodriguez, δρᾶται διδύκος κριτικός, ὁ Jean Louis Barrault μᾶς πρόσφερε μιὰ δημιουργία ποὺ ξεπερνᾶ κατὰ πολὺ ὅτι εἶχε ὡς τὰ σήμερα. Ἡ Μαρία Bell εἶναι ἰδιαίτερος συγχρητικὴ στὴ περίφημη σκηνή, ὅπου ἡ Δόνα Prouhez ξεποπουτᾶται καὶ βάζει τὸ παπούτσι μέσα στὰ χέρια τῆς Παναγίας.

R. M.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Γιώρ. Ἀνεμ. Τὸ διήγημά σας «Φυλακὲς» καλὸ καὶ θὰ δημοσιευτεῖ

Θεόδ. Θεοφύλ. Ἰὸ σονιέτο σας «Κύριε... Μνήσθητί μου...» δὲν ἔχει τὴν τεχνικὴν ποὺ χρειάζεται πολὺ σ' αὐτὸ τὸ εἶδος.

Γεώρ. Φραγκ. Ἀπὸ τὰ ποιήματά σας καλὸ τὸ «Λύπες βουβές». Τὸ «Κάστρο» καὶ τὸ «Ὅταν...» ὑστεροῦν πολὺ στὸ μέτρο καὶ στὶς ῥίμες.

Ρ. Σ. Σωμ. Τὰ «Χιόνια» ὄχι καλὰ. Μὴν προσπαθεῖτε νὰ γράψετε σ' ἐλεύτερο στίχο, ἀφοῦ ἀκόμα δὲν ἔχετε τὴν φραστικὴν εὐχέρεια. Στείλτεμας κάτι ἄλλο.

Λιὼρ Σωτ. Τὰ ποιήματά σου τὰ διακρίνει πολὺ τὸ αἶσθημα, ὅλλα, δὲν εἶναι δημοσιέφημα, χάνουν πολὺ στὸ μέτρο, στὶς ῥίμες καὶ στὶς φράσεις.

Γ. Π. Π. Τὸ διήγημά σου πολὺ κοινὸ. Δὲν ἔχει καὶ τὴν ἀπαιτουμένη εὐχέρεια στὸ διάλογο.

Κλημ. Οὐλκ. Ἡ φράση «διπλοφασκίωνει» πολὺ ἀντιεσθητικὴ σ' ἓνα ποίημα ποὺ μάλιστα ἔχει θέμα «Τὰ λουλούδια ποὺ μούστειλες». Τὰ «Ὀνειριάσματα», ἅμα διορθώσετε τὸν τρίτο στίχο τοῦ πρώτου τετραστίχου δημοσιεύονται.

Ψαχαρ. Τὸ «Κι' ὅμως γελᾶω», ποὺ ἀφιερώνεται «στὸ μᾶρμα σας τὸ Βασίλη», δὲν λέει τίποτα.

Α. Β. Γ. Τὸ σονιέτο σας καλὸ, θὰ δημοσιευτεῖ.

Δημ. Παπαναγ. Μᾶς συγχωρεῖτε γιὰ τὴν καθυστέρηση τῆς ἀπάντησης. Σᾶς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σας λόγια. Γιὰ τὸ κομμάτι σας θὰ σᾶς ἀπαντήσουμε στὸ ἄλλο φύλλο.

Ἐλ. Καρβ. Νὰ περάσετε ἀπὸ τὰ γραφεῖα.

«ΝΕΑΝΙΚΗ ΦΩΝΗ»

Ἐῖχαμε ἀναγγεῖλαι τὴ δημοσίευσιν τῆς νέας ποιητικῆς δημιουργίας τοῦ κ. Κρίτωνα Ἀθανασοῦλη ποὺ φέρει τὸν τίτλο «Καραβάνι.» Δυστυχῶς τεχνικοὶ λόγοι μᾶς ἐμποδίζουν νὰ ἐκπληρώσουμε τὴν ὑπόσχεσίν μας.

ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ

Β. ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1943-44

Σκηνοθέτης

ΚΑΡΟΛΟΣ ΚΟΥΝ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ, ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ 3 καὶ 5,1)2

ΤΕΤΑΡΤΗ 3 μ. μ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 μ. μ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 10,30' π. μ.

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΑΛΙΚΗΣ

“ΙΚΑΡΟΣ”
ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ : ΣΤΑΔΙΟΥ 8α—Τηλ. 21.657

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
τὸ νέο Μυθιστόρημα τοῦ
ΕΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ
«ΣΤΟ ΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ»
Σὲ μετάφραση τοῦ
ΒΑΣΟΥ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ

ΤΥΠΩΝΟΥΝΤΑΙ
ΡΟΜΑΙΝ ΡΟΛΑΝ
«ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ»

Μετάφραση : **ΝΑΣΟΥ ΔΕΤΖΩΡΤΖΗ**

***

ΑΛΝΤΟΥΣ ΧΑΞΛΕΥ
«ΟΤΑΝ ΣΒΥΣΑΝΕ ΤΑ ΠΥΡΟΤΕΧΝΗΜΑΤΑ»

Μετάφραση: **Μ. ΚΡΑΝΔΗ**

***

ΡΑΙΝΕΡ ΜΑΡΙΑ ΡΙΛΚΕ
«ΓΡΑΜΜΑΤΑ Σ' ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΟΙΗΤΗ»

Μετάφραση : **Μ. ΠΑΩΡΙΤΗ**

***

ΕΛ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ
«Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ»

Δοκίμιο
